

БЪЛГАРСКИ КНИЖИЦИ.

ЧАСТЬ I.

1859.

МАРТА

КНИЖКА ПЕРВА

ЗА УНСКИ-ТЫ ПРАВЫ И ОБЫЧАИ.

Ветхи-ти и найпаче Латынски-ти писатели твърдъ грозно и преувеличено описватъ Унскы-ты образы, правы и обычаи. По-неже спорядъ наше-то мнѣніе, кое-то довольно на дълго изложихмы въ наше-то **КРАТКО ИЗСЛѢДОВАНИЕ НА БЪГЛАРСКИ-ТЪ ДРЕВНОСТЪ** (°), Унии-ти были Българе, помислихмы че не е малко любопытно за насъ да кажемъ тука въ кратцъ що писали за тѣхны-ты правы и обычаи речени-ти Писатели.

« Унии-ти, каже, приличатъ на *двуногы добытци* или на *дырва неудьланы*. Тѣло-то нѣтъ е кѣсо и сгушено, вратъ-тъ имъ дебелъ и пѣхнѣтъ въ рамена-та (°); гърбъ-тъ имъ прегнѣтъ,

(°) Виж. Българ. Книж. Год. I.

(°) Ammianus Marcellinus L. 31, c. 2.

глава-та дебела и валчеста, краска-та имъ черна, очи-ти имъ майки и потънѣли, но погледъ-тъ имъ е свѣтелъ и остръ (¹).

« Като че ли било нужно да имъ ся умножи грозота-та кога имъ ся раждало мъжъско дѣте, майка му му струшавала и сплескала носъ-тъ, за да бы му ся, кога-то порасте, по-добри прилѣпялъ шлемъ-тъ на лице-то (²), а баща му му обрѣзвалъ ланцты-ты (страны-ты), за да не бы му расла брада-та, кое-то му правило лице-то нѣлно съ бавники и много безобразно и грозно (³).

« Освенъ образъ-тъ, и живеніе-то имъ е толкова жестоко и пріятно, що *огнь никога не употребяватъ*, и частіе-то имъ е все сурово и безъ никакво готвяне. Хранятся само съ корени диваго земя, и съ месо полвинъ-сурово кое-годъ добытка, кое-то стоплюватъ малко нѣщо между *кълки-ты* си, и на гърбъ-тъ на конь-тъ си подъ сѣдло-то (⁴).

(¹) Sidonius Apollinarius Carm. II. v. 245-252.

(²) Idem ibid. v. 553-557.

(³) Amm. Marcell. L. 31. c. 2.

(⁴) Neque igni, neque saporatis indigeant cibi, sed radicibus herbarum agrestium et semicruda cujusve pecoris carne vescuntur, quam inter femora sua et equorum terga sub sertam fotu calafatunt. (Amm. Marc. L. 31. c. 2). Виджте тука безуміе-то Марцелиново да казва че Уини-ти, кои-то спорядъ истаго живѣли при льдовитаго океана (« glacialeм oceanum accolens, » id. ibid.) *не употребявали огнь никога*, и ъли месо сурово, а само *стоплено между кълки-ты или и на конскыя-тъ гърбъ*!! Марцелинъ може да не е познавалъ *пастърмък-тъ*, а нѣкон-си Уини, за да му ся пресмѣятъ, рекла му съ негли че това сурово месо тѣн тѣй го были пекли.

« Никой отъ нихъ не оре нито сѣе (¹) и въ къщи или въ колибѣ никого не сѣдятъ безъ нѣкоѣхъ голѣмъ нуждъ, зацо не ся имать за безопасны и безбѣдственны подъ покрывъ, и за това бѣгагъ отъ зланиа-та като отъ нѣкой гробъ (²).

« Научени отъ малкы на студъ, гладъ, и жадъ, ти не сѣдятъ никого на едно мѣсто (³), но ся скытатъ по горы-ты и въ лѣсовы-ты, водяще съ себѣ многочисленны-ты свои добытъцы и стада, и возяще челяди-ты си на кола съ воловы, гдѣ-то затворены жены-ты имъ ся уиражняватъ да предятъ, или да ииѣтъ за мажѣ-то си дрехы, и да си хранятъ дѣца-та. Така и никой отъ тѣхъ не знае да каже отъ гдѣ е, понеже на друго мѣсто ся е зачалъ, а на друго ся е родилъ, и пакъ на друго отхранилъ (⁴).

« Дрехы-ты имъ сѣ платисны, или отъ кувичны кожи направены, кон-то (тыя за въ къщи, тыя и за повънѣ) водитьжъ като гы облекать, веке не гы изваждатъ нито гы промънуватъ догдѣ не

(¹) Nemo apud eos arat, nec stivam aliquando contingit. Amm. Marc. (ibid.) И на това сѣвы познава че лже Марцелинъ, освенъ ако слово-то му е за войны-ты Унскы.

(²) Id. ibid. кой-то проче само що пише Прискъ за свое-то посолство на Атилиовъ-тъ дворъ, ще види че Уни-ти, не само въ къщи и въ колибы но даже и въ красны палаты обитали. Виж Prisc. Exc. de Legat. 11-3. p. 58, 59, 63.

(³) То ще каже че Уни-ти были народъ кочующий (νομάδες). Прокопій (de bello Persico 1. 3. p. 9.) казва такожде че черни-ти Уни были νομάδες кочующи.

(⁴) Id. ibid. Все това произвелъ Марцелинъ отъ мечтательно-то свое начало, че Уни ти немали къщи ни колибы!

изгнѣхъ на гърбъ-тъ имъ (1). На главѣ-тъ си носятъ шлемъ, на ноги-ты си обувиѣ отъ козинъ кожи, толкова грозны и неприятели, що отъ тѣхъ не могатъ и лѣсно да вървятъ, за това и сѣ малко способни да се бѣхътъ пѣши (2). Всякога почти на конѣ-тъ си качени сѣдѣтъ, като че ли сѣ залѣпени отъ горѣ имъ, а конѣ-ти нѣкъ сѣ лапки и корави, но грозни (3). Тѣи юще отъ малы сѣ учатъ да ѣздѣтъ (4), и всяднически като мъже, и сѣдешкомъ като жены (5). Денѣж и ношеѣ възсѣднѣли, на конѣ ѣздѣтъ, на конѣ шѣхътъ, на конѣ купуватъ и продаватъ; а кога ги хванѣ съшь, пакъ на конѣ-тъ си на врагъ-тъ полегватъ, и сѣятъ така дълбоко; на конѣ ся даже и совѣтуватъ за общи-ты дѣла (6).

(1) Id. ibid. Съ това ще да каже Марцелинъ че Уини-ти били нещети отъ горѣ си. Прокопій казва такожде че били много нещети; но замѣчава еднакво че и Славене-ти били като тѣхъ нещети: *διὰ τὴν δὲ σκληρότην καὶ ἀπλημελίαν ὡς περὶ οἱ Μισσαχῆται, καὶ αὐτοὶ (οἱ Σχλαβῆνοί τε καὶ Ἄντα) ἔχουσι, καὶ ῥηποῦν περὶ ἑκαίνοσ ἐν δελεητάτα γέφυραι* (Procop. bell. Goth. III. 14. p. 498). То може да е било истина само за прѣстѣя-тъ и наипаче за военныя-тъ народъ, защото-то е всѣкъдѣ такъвъ. Чети Присково-то посолство за увѣршеніе.

(2) Idem. ibid.

(3) Idem. ibid.

(4) Sidon. Apollin. Caral. 2. v. 262-267.

(5) Amm. Marc. I. 31 c. 2.

(6) Idem. ibid. Тука Марцелинъ ся находитъ сѣгласенъ и съ единъ Греческы писатель, Зосимъ, кой-то пише еднакво че Уини-ти не можѣли да си турѣхъ здраво ноги-ты на земѣ-тъ, но на конѣ сѣбѣ живѣли и спали. *οἱ μὲν τε εἰς γῆν πῆξας τοὺς ποδας οἷοι τε ὄντες ἐδραῖως, ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἵππων καὶ διακτώμενοι καὶ καθεῖδοντες.* Zosim. I. 4. c. 20. Това сѣ бавно увеличеніе причинено отъ то что Уини-ти въ военныя-та си

« Уинн-ти ся покоревали на единъ царь (1), а войскы-ты имъ ся раздѣлявали на *муріады* всяка по 10,000 души, а всяка муріада на различни голѣмы и малкы отдѣленія съставляемы отъ 1000, отъ 100, и отъ 10 войны. Но кога ся бѣяли, благочиніе никакво не държели, но като пушали гласъ голѣмъ, втурвали ся на неприятель-тъ, накъ ако бы посерѣщили нѣкое голѣмо сопротивленіе, распрасвали ся той-часъ, и послѣ пакъ ся завращали на ударъ скоро като орли, и яростно като левове, разбивающе и превращающе всещо намѣряли у прѣдя си. Стрѣлы-ты имъ имали на верхъ-тъ си кости Толкова твърды и убійственны, като че были жельзвы; и да ты хвърлятъ знавали много искусно и силно, и кога юще тичали крѣпко или бѣгали. А за да ся бѣжтъ отъ близо носили въ единъ-тъ си ржкж ножъ, а въ другъ-тъ мрежж, съ коимъ-то ся яччили да за-

употребявали вообще коніе, и исполняюще точно и строго свои-ты воинскы длѣжности, многожды и хлѣбъ ѣли, и спали, и совѣтъ правили на конь. Но това не ще да каже никакъ че, като други Кентаври, стоели всегда като залѣпени на конь, и че ни денъ ни нощъ не слязали отъ конь-тъ си. Самъ Зосимъ не казва ли (такожде) че Уинн-ти мпнѣли *пѣши* отъ Асіѣ на Европж презъ Киммерійскыя-тъ воспоръ?
ὁ Κιμμέριος ἀποχλωθεὶς Βοτπορος ἐπέδωκεν αὐτοῖς ἐκ τῆς Ἀσίας ἐπίτην Εὐρώπην
παιζῆ διαβήνας,

(1) Πάλαι μὲν Οὐννων ... πολὺς τε ὄμιλος τὰ χωρὶα ταῦτα ἐνέμοντο βασιλεὺς τε εἰς ἀπασιν ἐρείσθηκει. Proc. bell. Goth. IV. 5. p. 574. — Марцелинъ напротивъ пише че немали нискожъ царскж власть отгорѣ си, но че были управляемн мятежно отъ различни поглавары: *Agantur nulla severitate regale, sed tumultuario optimatum ductu contenti, perumpunt quidquid insiderit.* Ann. Marc. L. 31 с. 2. Сравни това съ Присковы-ты описанія и съ вещественнъ-тъ истинж че Уинн-ты имали всякога царіе, и че кога-то ся юще най-напредъ въ Европж показали, пакъ ся съ царя Валамира (Владимира), но Юрпаанда, навили, и ще познаешъ колко глѣтивни сж вообще Марцелинови-ты за нихъ описанія.

сучать неприятель-тъ, за да не бы можилъ да бѣга (1). Една Уни-
ска челоудъ имала отъ праотцы-ты си това славное преимущество,
да започнува най-първо никой отъ членовы-ты и боя-тъ, колкымъ
Унии-ти имали войнкъ съ никого, безъ да може никой други да
ударя преди него на неприятель-тъ (2). А стрѣли да хвърлятъ были
толкова некуски, що всякога стрѣляще улучали, и кога-то даже
бѣгали, (а и да бѣгатъ и да тичать бързо знаци,) пакъ назадъ стрѣ-
ляще мнозиимъ неприятели убивали (3). Кога ходили на бой, вои-
ли жены-ты си наедно (4), кон-то, какъ-то ся види, и учас-
твували въ военны-ты борбы, понеже никогы-си Греци-ти, между
убиены-ты Унивы, намѣряли и жены, отъ кое-то Прокопій заклю-

(1) Амт. Магс. L. 31. с. 2. Мнозина ветхи писатели помянутъ
той-зи мреянены обычай, кого-то, казвать, имали Сквон, Сармати,
Алани, и Паряне. Персейски-ти стихотворци, и особливо Фердуси въ
свое-то эпическо стѣхо-вореніе называемое *шахнаме*, казвать чистю и
ови за единъ такъв-зи обычай що имали ветхи-ти Персіяне. Валеріусъ
Флокусъ, въ свои-ты *Аргонаутицы* L. 6. v. 144, говори такожде за
единъ такъв-зи обычай що имали Сквон-ти, *Auxani* отъ него парцалемъ

Doctus et Auchates populo vaga vincula gyro

Spargere, et extremas laqueis adducere turmas.

Мы видимъ въ Българскъ-тъ исторіѣ че и Българе-ти, наши праотци,
имали той-зи сѣщія-тъ обычай.

(2) Procop. bell. Vand. I. 18, 220.

(3) Idem. bell. Goth. I. 27, p. 379. и II, 1. p. 388; bell. Vand.
I. 11, p. 205.

(4) Zosim. IV. 20; Procop bell Goth. IV. 5 et 19. p. 575 et 618.
Стравоиъ (Кн. XV. гл. II, § 55, стр: 710) приказва че и Индійскы-ты
жены воевали заедно съ мъжѣ-то си: αἱ δὲ γυναῖκες... καὶ συστράτευον
ἡσχημέναι παντὶ ὄπλῳ.

чава че той-зи Унскиы обычай былъ имъ останяль отъ Амазонкы-
ты, понеже въ тѣхъ-тѣхъ земяхъ ны казвать че живѣли и тыя отъ
всѣхъ (').

« Уини-ти, ако и да сж были дивн, дебелн неучени, и съ-
всѣмъ безкнижни варвари (²), любяще довольно и да ся поунивать
(³), были обаче отъ другъ страня прости и челукави (⁴). Но съ
всѣмъ тѣмъ любилн много злато-то, (⁵) и обичали да имать мно-
го жены и наложницы (⁶).

(¹) Procop. bell. Goth. IV. 3. p. 571.

(²) Procop. bell. Pers I. 3. p. 9. и bell. Goth. IV, 19, p. 618: ἐπει
γραμμάτων παντάπασιν Οἰνοὶ ἄνηκοὶ τε καὶ ἀμελέτητοι, ὡς τοῦδε εἰσὶ, καὶ οὐτε
γραμματικὴν τινὰ ἔχουσιν, οὐτε τῶ περὶ τὰ γράμματα πόνῳ ζυναύζονται αὐτοῖς
τὰ παιδία.

(³) Μασσαγῆται (сирѣчь Οἰνοὶ) δύο τῶν πέντε ἐταίρων ἐν τῇ ἀρχαιοπόσει
ἐπιτελοῦντα σοφῆς, ἅτε οἰνωμένῳ ἀνελέτην. πόντων γὰρ ἀνθρώπων μάλιστα εἰσιν
ἀρχαιοπόται οἱ Μασσαγῆται Procop. bell. Vand. I. 12, p. 297.

(⁴) Πονηροὶ μέντοι ἢ καλοῦργοι ὡς ἤλιπα τυγχάνουσιν ὄντες, ἀλλὰ καὶ τῷ
ἀρετῇ διαπέζουσι τὸ Οὐνικὸν ἦθος. Procop. bell Goth. III. 14. p. 493.
Амлянъ Марцелинъ на противъ казва че были много лукави, вѣро-
ломни, и непостоянни: Per insidias infidi, inconsistentes ad omnian^s
auram incidentis spes novae per quam mobiles, totum furori incita-
tissimo tribuentes. Amm. Marc. L. 31. c. 2.

Auri cupigine immensa fragrantes. Amm. Marc. L. 31. c. 2.

Idem. ibidem и Prisc. En. de legat. II. 3, p. 35: ὡς τοῦ Ἀτтила
εἰς κόριν τινὰ παρετομένου, ἐν ᾗ γαρμὴν θυγατέρα ἐσλάμ ἐξουλετο, πλείστους μὲν
ἔχον γλαυτῆς, ἀγόμενος δὲ καὶ τούτην κατὰ νόμον τὸν Σκυθικόν. Въ пензвѣс-
тима-тѣхъ слѣди Θεοφана Сочинитель видимъ такожде че и Крумъ
Краль Българскый ималъ много наложницы: διήλθε μέσον τῶν παλλακί-
δων αὐτοῦ προσκυνηθεὶς ὑπ' αὐτῶν (Auctor insertus post Theoph. p. 431).
Индийци-ти имали и тинъ обычай да земать много жены, едны за поко-
рение, а други за сласть и многочадіе: πολλάς δὲ (οἱ Ἰνδοὶ) γαρμῶσιν ὡνά-

« Най-сетнь каква е была въбра-та нгъ, не знаемъ. Марцеллинь само казва че немали никоя върж (1); но то е было невъзможно, и Марцеллинь, казва това или зашто-то все искагъ да ги кори, или зашто-то не видялъ у нихъ никой храмъ и никой идолъ, кому-то да ся бы кланяли. »

τὰς παρὰ τῶν γυνέων; ... ὧν τὰς μὲν εὐπειθεῖς χάριν, τὰς δ' ἄλλας ἡδονῆς καὶ πολυτεχνίας (Страб. VI. 6). ἐ Κερ. Α. § 54, σελ. 710.) Сжидо-то правилн и Мидяне-ти (Страб. VI, 17, § II.) и Персианс-ти, за кои-то Стравоу пише така: Γαμεῦσι δὲ πολλὰς καὶ ἅμα παλλακὰς τρέφουσι πλείους, πολυτεχνίας χάριν (Страб. VI γ'. § 17, σελ. 733). Но и Θракийци-ти, и найначе Гети-ти (кои-то ся почитатъ за Славяны) имали той-зи обичай да любягъ много жены-ты и да ся женятъ за много: et quia plures simul singulis nuptae sunt (Pomponius Mela Cap. 11.) Стравоу привожда за това изъ Менаандра нѣкои стиховы говорящи: ὅρα δ' ἄ λέγει Μενανδρὸς περὶ αὐτῶν, οὐ πλάττει, ὡς εἰκόσ, ἀλλ' ἐξ ἱστορίας λαβῶν:

Πάντες μὲν οἱ θρακίαι, μάλιστα δ' οἱ γέται

Ἡμεῖς ἀπάντων (καὶ γὰρ αὐτοὺς εὐδομαί

Ἐκείθεν εἶναι τὸ γένος) οὐ σφοδρ' ἐγαριτεῖς ἔσμεν.

Καὶ ὑποβάς μικρόν, τῆς περὶ τὰς γυναῖκας ἀκρισίας τίθησι παραδείγματα:

Γαμεῖ γὰρ τῶν οὐδὲ εἷς, εἰ μὴ δεκ' ἢ

Ἐνδεκα γυναῖκας, δώδεκα τε πλείους τινές.

Ἄν τέττορας δ' ἢ πένθε γεγαμηκῶς τύχη,

Καταστροφῇ τις, ἀνυμέναιος ἔθλιος.

Ἄνυμφος, οὗτος ἐπιχλεῖτ' ἐν τοῖς ἐκεί

Таῦτα γὰρ ὀμολογεῖται καὶ παρὰ τῶν ἄλλων (Страб. Z. β'. § 4. p. 297). При това види ся че и Русси-ти обичали да имягъ много жены, понеже Несторъ приказва само за Владимира Великаго че ималъ пять жены сопругы, и 300 паложницы! а освенъ тѣхъ доводили му и много млади булки и момчета за растлѣние (Несторъ I. гл. III Кенигсбергъ).

(1) Nullius religionis vel siperstitionis reverentia aliquando districti. Amm. marc. L 31, e. 2.

Тыя и другы такыя работы описвать Греко-Латински-ты писатели за нравы-ты и обычаи-ты на той-зи Унскы народъ, кой-то съ свои-ты страшны и пространны завоеванія оставилъ въ духъ-ть имъ много лошево впечатленіе. Мы ты представихмы чисто и искренно за да сждятъ сами наши-ти читатели до колко мѣ-гьтъ тыя да бждѣтъ истиины.

КРАТКО НАЧЕРТАШЕ.

*За това, що Българско Архієпископство и църковно свещеннош-
тве низно не зависяло отъ Цариградскаго Патріарха
въ стары времена а яменно отъ 535 до 1767 година
отъ Ар. Б-дана.*

(Вижь Час. II. Книж. № 14, страницъ 212 Год. 1858)

(второ продълженіе *)

Послѣ първаго независимаго Архієпископа, Българска Църковъ
не прѣимала вече изъ Цариградъ главнаго своего управителя, е
имала го изъ свой роль, и тогоза управителя избиралъ е Съборъ
на Българскыѣ Епископы и възводилъ го е на Архієпископскій пре-
столь съ утвърженіе Царя Българскаго, а не Цариградскаго.
Така напримѣръ, Моравскій Славянинъ Святій Гроздъ и Българинъ
Светій Климентъ ученицы тѣ на Св. Методія, пощо быдоха испъ-
дени изъ Моравска Паннонія отъ Епископа Вихинга послѣ смърти
та на Св. Методія, пріе ги Борисъ Царь Балгарскій, и имъ даде
Епархію на Западна Българія, имено Охридска. Светій Гроздъ

(*) Благодаряще Князицы-ты Сочинителю тоя статіи за испрѣ-
щаніето сея статіи, помоллиму сябыхъ да не закѣснява веке тоя
кова други-ты си продълженія.

донеже беше посвященъ вѣчь въ степенъ Архіепископа отъ самаго оватаго Методія, получи отъ Царя Бориса управленіе надъ Българско-то Священноначаліе, кой то и занимава трето мѣсто въ каталогъ на Български-тъ Архіепископы послѣ Св. Кирилла и Методія (36), а послѣ смърть-та Гроздова Симеонъ Царь и наслѣдникъ Борисовъ удостой Светаго Климента съ Архіепископска степенъ (37), и пакъ въ Охридска Епархія, изъ кое-то явно ся показватъ Юстиніанови-тъ права, и оба тія светители какво-то беха природни Славено-Българе, така беха и независими отъ Римъ и отъ Цариградъ. И така можеме вѣрно да полагаме, що Архіепископъ Българскій и послѣ Царя Бориса-Михаила възводимъ былъ на Архіепископска степенъ отъ Съборъ на свои-тъ му Епископы безъ да ся допытва до Цариградъ, и утвърждаемъ былъ въ това достоинство отъ Българскаго Царя-Отца родолюбца, и особенно въ оба можеме да ся удостовѣриме изъ слѣдующее, а именно: Наслѣдници Цариградскаго Императора Василия Славяно-Македонца и Бориса-Михаила Българскаго Царя: Императоръ Левъ Философъ Симеонъ Българскій Царь, наслѣдовавши татковы-тъ имъ Престолы неслѣдоваха, какво-то е извѣстно (38), пихный миролюбивый нравъ и взаимна дружба и доброжелательство. И Симеонъ, паходящися въ враждебно отношеніе къ Цариградски-тъ Императоры, безъ сомнѣніе никакимъ начиномъ не е могъ да ся съгласи да допуши

(36) Christ Orien. То II, p.289—290.

(37) Българ. Книжници. №19 стр. 5—Гласникъ Дружества Сръб Словесности свезка II. стр. 61.

(38) Симеонъ и Левъ наедно са се учили въ Цариградъ подъ руководство Патріарха Фотія, и видно, що още тамо ся родила между нихъ вражда отъ високоуміе и природенна гордость Гръчкапророжденнаго славянина Льва въ Гръка. Това може вескій да замѣти при внимателно чтеніе въ Исторій Варонія за Льва Философа. — Сочин. —

Цароградскы Архіепископы во свое Царство (39), а да прѣ своего Епископа въ Цариградъ заради просвѣщенія или да прѣ позволеніе затова пѣщо пакъ другояче немогло да быде, освѣтъ с ижаль еднородице съ Цариградцы-тъ, кое-то мы не видиме всичко време, колку-то с царовалъ Симеонъ, така, щото истреби всякоя надежда за Цариградско вѣшательство въ Българска Іерархія, за кое-то и вѣстина находиме у Лекіена. Онъ говоръ « Во време безпрестанныя войны Льва Философа съ Българскы Цар Епископъ Българскій стана независимъ (40) и достигна права-ти си » (41). Но каквы свои права онъ е достигналъ, ако не ты

(39) Отъ воспитаніе Симеоново въ Цариградъ, отъ негова прѣвзятельность въ Цариградскы поступки и мысли какво-то за политически, така и за Іерархически дѣла Българин, а отъ друга страна, отъ неговы стремениа за възвышеніе Българскія нововозникшия Церкви и за политическо утверженіе неговаго Царства на твердо и невѣшательно основаніе, може всякій да ся увѣри, що Онъ непрестанно съ Цариградъ восвалъ, кое-то и придобывалъ, кога-то въ Влахерресска Церковь съ страхъ и трепеть Патріархъ Николой Мистикъ турналъ на Симеонова глава Императорска Корона. Сочинит.—

(40) Изъ Лекіеново слово « Независимъ » нищо друго неможеме да предположиме, какъ такмо това, що первый Борисо-Михаиловъ земанний изъ Цариградъ Архіепископъ умрелъ е въ време Симеоново, и Цариградцы-тъ сакали пакъ да му прататъ другаго по первый поводъ или да быде другъ съ ижино позволеніе, но Симеонъ рѣшително имъ ся въспротивилъ и си турилъ самъ изъ средъ свои Епископы подѣише Екзарха, каковъ е былъ неговъ сотрудникъ: Иоаннъ Екзархъ.—

Сочинит.—

(41) Orien. christ. Т. II. р. 283.—Изъ Лекіеновы слова именно ся показватъ Охридскы права и Цариградско стремленіе да ги уничтожатъ съ обычай, защо-то с зеть первый Архіепископъ Българскій изъ Цариградъ.

Сочин.—

що са были прежде въ тѣя области, а именно въ Охридска Архіепископія? Това исто *хеленъ* говори и Левъ Аллаций (42). А Българскій Царь Кало-Іоаннъ или Калиманъ, царствовавшій въ XIII вѣкъ въ писмо свое къ Пана Інноцентія третяго пише: » Мы найдохме въ наши книги, що наши предцы, первый Симоонъ, другій Петръ, Самуиль и другій, си са обрѣзали камъ Престоля св. Петра и прїимали отъ него Царско и Патріаршеско достоинство (43). » Сирѣчь: Българскій независимый Архіепископъ заедно съ независимость-та си да има титло и права Патріаршески, какво-то: да вѣнчава Цареве Български на Царство и проч (44). Подобно на това и Сочинитель Царственника Българскаго говори: Симоонъ принулилъ Гръцы-тъ, противу нхна воля, да ся съгласатъ за да иматъ Българе своего самовластна Патріарха и при това Българина родомъ (45). И въистина, скоро послѣ смърть Сомеонова видиме на Архіепископскій Престоля въ Силистра, тогава Столпнина Българскаго Царя, Архіепископа Даміана (46) природнаго Българина, който и былъ

---

(42) Leo Allati exercit XV, p. 257.

(43) Epist. Papae Innocent. III. T. I. N. LXX et LXXI. p. 33-35.

(44) Кало-Іоаннъ споминя само за едно титло Патріаршеско, а не за независимость Архіепископска, каквото е било дано и напредъ независимому Архіепископу Даміану, за кого-то подолъ се споминя.

Соч.

(45) Цар. стр. 78. глѣдай още: Метот. popul. T. II p. 585. Christ. Orien. T. II, p. 283. Leo Allat. exercit. XV, p. 257.

(46) Преосвещенный Кирпалъ, Архіепископъ Варшавскій, кога-то разглѣда това мое сочиненіе, падна въ невѣріе за съществованіе независимости въ Българія Охридскаго Архіепископства, именно, споредъ това, что Даміанъ ся нашель въ Силистра, а не въ Охрида, и що послѣ Юстиціана Охридска Църковна независимость не ся споминя въ Църковна Исторія Преов. Інноцентія Но да ме опрости Ар-

возведеиъ въ Архіепископскій чинъ безъ всекое сношеніе за това Българскаго Царя съ Цариградъ (47) и ово е несумнителнии, защото отъ първаго Архіепископа, изъ Цариградъ даннаго Борису-Михаилу, до истаго Даміана нема нищо да ся спомне за Църковна Българска Герархія въ стары византійски мѣтописцы. И така, основащия на Лекіеновы слова, Алаціевы, Калимановы и съчинителя, Българскаго Царственника, можеме положително да кажеме, що какво-то първій изъ Цариградъ Архіепископъ, така и послѣ него въ ово време Архіепископъ Българскій былъ независимъ (*αὐτοκράτορ*;) що Съборъ Българскихъ Епископовъ го избиралъ изъсредъ себеси и що, съ утвърженіе Българскаго Царя, го възводилъ на Архіепископскій чинъ и престоль, не чекающе съизволеніе или съгласіе на това отъ Цариградски-тъ Царіе и Патріарси.—

хипастирски, ако му кажа, що какъто и мнозина стари Кайдановцы Руссы не вѣруватъ, чи Българе са славяне, а не татаре, така исто не знаятъ, чи Охридско Архіепископство е было въ Българско Царство, а Царство Българско было раздѣлено на нѣколко главны окрѣжия споредъ главны градове, въ които споредъ време и обстоятелства са живели Царь и Патріархъ или не зависимый Архіепископъ Българскій-Охридскій.

Гледай у Цър. Бълг. която ся находи у Г. Мурзакевича:-

Сочин.

(47) Гласникъ Друштва Срб. Словес. Свез. II, стр. 58.

ПИСМО VI.

(16 Септемвриа 1844)

ЗА ГЛАГОЛЫ-ТЫ.

(Вишь Ки. II. 4 стр. 134)

« въ 1-мъ лицѣ (смот. Грима Нѣмецк. Граммат. Т. I, стр
« 1059); второе же и третіе лица, кончащіяся на хара-
« ктеристическую гласную глагола, образуетъ даже безъ
« придыханія *х*; на пр: (пю, пухъ,) пи, пи равно *писъ, пиъ* .,
« Въ глаголахъ учащателныхъ (въ время преходящее)
« образуетъ на *ше*; на пр: (вѣхъ) вѣше, перемѣняя *х*
« на ш » (').

Какъ речено-то глаголно окончаніе и въ тья време-
на не е друго, освенъ съществителныя-тъ глаголь, види
ся и отъ това само че и въ преходяще-то и въ преше-
дше время двойственны-ти лица и второ-то множественно
лице на глаголы-ты сохранили сж ся въ старо-Българс-
кыя-тъ языкъ чисто такъ какъ-то ся начертава и съще-
ствителныя-тъ глаголь въ речены-ты лица. Но за по го-
ляно доказаніе представлявамы тукъ по первоначалному
начертанію славенскыя-тъ глаголь въ преходяще и въ
прешедше время какъ следува:

Время преходящее

Един.	{	идя хъ	равно	идя хмь	рав.	идя смь
		— ше	«	— хе	«	— си
		— ше	«	— хьтъ	«	— сть

Двой.	}	— хова равно	— хъва равно	— сва
		— ста «	— хта «	— ста
		— ста «	— хта «	— ста
Множ.	}	— хомъ «	— хъмъ «	— смъ [—] смь
		— сте «	— хте «	— сте
		— яж «	— хжть «	— сжть.

Время прошедшее

Един.	}	би хъ	равно би хъмъ	равно	би смъ
		— «	— хи «	— «	— си
		— «	— хть «	— «	— сть
Двой.	}	— хова «	— хъва «	— «	— сва
		— ста «	— хта «	— «	— ста
		— ста «	— хта «	— «	— ста
Множ.	}	— хомъ «	— хъмъ «	— «	— смъсмь
		— сте «	— хте «	— «	— сте
		— шя	— хять	— «	— сжть

Тія двѣ времена и по ново-Българскыя ся почти еднакво начертавать, освенъ нѣкои-си малкы измѣненія, кои-то не малко потвърдяватъ наше-то за тѣхъ мнѣніе. На примѣръ глаголь-ть пишж по ново-Българскыя ся начертава.

въ время переходящее

Един.	}	пиша хъ	
		— ше или-ши	
		— ше	

Множ. { — хмы
 — хте
 — хж
въ время прошедшее

Един. { Писа хъ
 —
 —

Множ. { — хмы
 — хте
 — хж

Отъ сравненіе и размотреніе-то на вышензложенны-ты примѣри види ся:

1° Че окончаніе-то сте на второ-то множественно число въ старо-Българскія-тъ языкъ пропзносися хте въ ново-Българскія-тъ; слѣдовательно х е равно съ с. Това ся доказва и отъ исты-ты старо-Българскы двойственны падежи, тѣхъ же время, въ кои-то пакъ буква-та с стои си неизмѣнена: на пр: бѣа свѣ, бѣа ста, (жен) бѣа стѣ; би свѣ, би ста, би стѣ; пиша свѣ, пиша ста, пиша стѣ; писа свѣ, писа ста, писа стѣ; неса свѣ, неса ста, неса стѣ; неса свѣ, неса ста, неса стѣ; лежа свѣ, лежа ста, лежа стѣ, и проч., вмѣсто бѣа хѣа, бѣа хта, бѣа хтѣ, би хѣа (или би хѣа, вмѣсто кое-то ся пише би хѣа), би хта, би хтѣ, неса хѣа (= неса хѣа), неса хта, неса хтѣ, и проч. Исто-то ся подтвердява и отъ третіе-то единственно лице на сжществителныя-тъ глаголь, кое-то ся пише и изговаря бысть въ быхтъ; и назначи че това бысть стои допълнително вмѣсто бы, какъ-то ить, поить, свѣть шить, и д. т. стоятъ тако начер-

тани вибесто ѿ пзы, швы, шт ш, и проч. ; така и начать, ѣ чать, з ачать, к аасть, с вѣтъ, п обѣтъ, п итъ, п рѣзитъ, о умръ, п рѣстрѣтъ, вибесто нача, п оча, з ана, к амса, ш ван, п ови, ш и, п рѣчѣ, ч мре, п рѣстрѣ (1). Но отъ това исто-то какъ ся добавяче и обратно в ы, в и, п иса, п рѣиде, в зърѣ, с отвори, и п рѣстоятъ така усѣчени вибесто в истъ, в ыстъ, п исастъ п рѣдѣстъ, в зърѣстъ, с зтаврѣстъ и проч., какъ-то выше рекохмы и начертаніемъ показахмы (2); отъ кое-то ся показывае въ второ и третіе единств. лице времени прешедше окончательная-тъ сщцствителный глаголь ся изостаива и въ старо-Българскыя-тъ и въ ново-Българскыя-тъ языкъ. (3)

2° Че окончаніе-то хъмз на първо-то лице множественнаго числа въ старо-Българскыя-тъ языкъ, п рѣизноси и начертава ся хмы въ ново-Българскыя-тъ. Слѣдователно $\text{хъмз} = \text{хъмз}$, е тожде что и $\text{смз} = \text{смз}$ какъ-то таможде показахмы. Убо и въ прешедше и п рѣходяще время, какъ-то и въ настоящее, първо то множественно лице трѣба да ся пише по ново-Българскыя хмы а не хме , какъ-то смь , а не сме

3° Че окончаніе-то на третіе множественно лице кое-то въ старо-Българскыя-тъ языкъ е хъ въ прѣходяще, а шъ въ прешедше время, въ ново-Българскыя-тъ хъ и въ двѣ-ты тья времена, отъ кое-то ся доказва ч шъ или шъ е равто съ хъ-съ , какъ-то го више (4) така

(1) Выж. Добр. Грамм. яз. Слав. Ч. II § 41 П. 7 стр. 119. такожде въ Клошанскъ-тъ глаголическа рѣкопись чете ся оумрътъ , въ оумръ Koritar Glag Cloz. стр. 20 стихъ 762.

(2) Стр. 156

(3) Выж. напротивъ шо рекохмы выше (стр. 127) за други-ты времена.

(4) Стр. 156.

жде показанъ. Слѣдовательно, ш=х=с и обратно с=х=ш кое-то си доказанъ и отъ двѣ-ты единственна лица (ше, ше); на преходяще-то, и отъ второ-то единственно лице (ши) на настояще-то; на пр: даше въ. даше, и даши въ. даши даши и най послѣ отъ дѣепричастіе-то времени прешедшаго гдѣ-то какъ с ся види промѣнено на ш; на пр. писавшій=писавшій=писавшій. Приложн, ако щемь, и това че нѣкои глаголи кончащи ся въ коренъ-тъ си на с или на х; измѣняватъ ги въ първо-то лице единственно въ время настоящее на ш; наприм: (писати) пишѣ въ. пишѣ, (дихати) дышѣ въ. дышѣ. А какъ третіе то сіе множественное лице хж было е испърво хжтъ какъ-то го выше (¹) начертаніемъ показанъ, на това освенъ етимологическыя-тъ т. е. производныя-тъ разумъ, имамы за доказателство и това че въ нѣкой-си рѣкописи намѣря ся сіе лице такъ нѣлымъ начертаніемъ съхранено; на пр. впрашхчуть (²), съвсххчуть (³), исххчуть (⁴), звахчуться, сѣдахчуть (⁵), и други такыва (⁶).

Тия сж доволни, сѣкамъ, за да ся убѣди всякій че и въ прешедше время, какъ-то и въ настоящее, окръжяніе-то на глаголы-ты не е друго освенъ съществителныя-тъ

(¹) стр. 156 сего п нема

(²) въ Даміановъ-тъ апокалипсисъ

(³) Мих. 2. 1.

(⁴) въ острожск. 2 Царств. 17, 20

(⁵) Несторъ. — Выж. Калайдовичъ Юан. Екз. Болг. стр. 8.

(⁶) Азъ срѣщивъхъ великашъ нѣкого-си простаго-Българина, кого-то чухъ съ удивленіемъ и въ тоже время съ удовлетвѣніе да произноси вообщее третіе-то множественно лице на преходяще и на прешедше время все хжтъ вмѣсто хж; на пр: идяххжтъ, дойдяххжтъ, писяххжтъ, правяххжтъ, мнѣяххжтъ и проч. вмѣсто идяхъ, дойдяхъ, писяхъ, правяхъ, мнѣяхъ,

и три-ты тѣмъ приводи за примѣръ Добров. Грам. яз. Слав Ч. II стр. 119

глаголь есмь, смь.

Като това тако доказахмы, за да покажемъ юще на здраво, ако щете, правописаніе-то глаголно, надобно е да кажемъ нѣщо и за самыя-тъ съществителный глаголь, и да видимъ отъ что е и той сложенъ.

Рекохмы по горѣ (1) че *Глаголь-тъ представлява въ языкъ-тъ съществуваніе-то, на едно подлежаще соединено съ сказуемо-то, и че глаголь-тъ есмь представлява самъ това съществуваніе.* То ако е тѣй, трѣба глаголь-тъ есмь да съдържава двѣ части, ни по-много ни по-малко, отъ кои-то една-та да представлява *съществуваніе-то*, а друга-та *подлежаще-то*, или поне *лице-то* му, образъ-тъ му. А като го раздробимъ, виждамы че *наистинѣ* двѣ части ся находять въ глаголь-тъ есмь: корената *с*, коя-то всегда си стои неизмѣняема (освѣнь що нѣкога *с*-то и ся усѣчява), и окончательна-та *мь*, коя-то на противъ ся различно измѣнява, спорядъ различны-ты лица и числа.

Първа-та отъ тья двѣ части представлява сама и единственно съществуваніе-то, кое-то е такожде не измѣнимо естествомъ. Втора-та представлява и она сама различны-ты лица на подлежаще-то, и спорядъ различны-ты си измѣненія начертавася тако,

Един.	{	мь	(есмь)	{		
		и	(еси)			
множ.	{	тъ	(естъ)	{	ва, вѣ	
		мы	(есмы)			та, тѣ
		те	(есте)			
		хть	(схть)			

(1) стр. 122 сего писма.

Что сѣ тѣя различны окончательны части? На това самъ Добровский отговаря: « Ничто иное суть, какъ мѣстоименія, или вышедшія изъ употребленія, или еще употребительныя. По сему сѣи буквы весьма основательно могутъ назваться *приставными мѣстоименіями* „ (1). Такжеже и Костантинъ Икономъ говори: « личныя окончанія Славянскаго глагола суть мѣстоименія или частици мѣстоименій, тѣже самыя, что и въ Греческомъ языкѣ „ (2). Това е съвършена и неоспорима истина доказуемая и отъ особно-то разсмотреніе на сичкы-ты тѣя частицы. Така

1) мѣ равноме е очевидно първаго личнаго мѣстоименія ветъхъ падежъ, отъ кого-то сѣ произшли единственныя тѣ родительный и вынительный мѣ равно ма, или съ приложеніемъ слога *не*, мене, и дателныя-тѣ ми, или съ приложеніемъ слога *нѣ*, мнѣ равно миѣ, и множественныя-тѣ именительный мы, и пр. за това и Добровский праведно говори че « ни одинъ падежъ (личнаго мѣстоименія) не провсходитъ отъ азъ, но отъ неупотрѣб. именителнато, въ коемъ коренная буква была м, отъ коей провсходятъ прочіе падежи „ (2).

2) и е, по-мое-то мнѣніе, (3) такжеже ветъхъ именителенъ второлчнаго мѣстоименія единственый падежъ, отъ кого-то сѣ произшли, съ приложеніе на едно в рав-

(1) Добров. Грамм. яз. Славя. Ч. I Гл. VII, § 90 стр. 463

(2) К. Икон. опытъ о ближ срод. яз. Славяно-Рос. Т. I стр. 247

(3) Добр. Грамм слав. Ч II. Глав. I § 14, стр. 38.

(4) Добровский мысли на противъ че второ-то лице на существительныя-тѣ глаголь сѣ писало *еси* вѣсто *есси*. и че окончаніе-то му *си*, *кос*-то въ иѣкон-сѣ глаголы сѣ сохрѣява чисто, като въ *вѣси*, *даси*, а въ други сѣ промѣнява на *ши*. не е друго освенъ Греческо-то. *си* (Добр. Грамм. Ч. I Гл. VII § 90, стр. 464). Но памъ не ны сѣ види да е толкова здраво и основательно това негово мнѣніе.

по $V=F$ (Греческое $\delta\upsilon\alpha\upsilon\tau\alpha$) вси-ти двойственны влю, влмв, и множественны вь; влвз, влвц, влвм. Отъ такво-зи едно и (рав 6) ся проищи и въ греческыя-тѣ языкъ множественны-ты второлчнаго мѣстоимѣнія падежи $\delta\upsilon\epsilon\iota\varsigma$ $\delta\upsilon\omega\upsilon\upsilon$ $\delta\upsilon\tau\iota\upsilon$, $\delta\upsilon\tau\iota\varsigma$. А колко-то за приложеніе-то на *в*, мы знаемъ че то быва и въ други много рѣчи наипаче ново-Българскы, на пр: бѣже, бѣзель, беднѣждь, бѣгленъ, бѣдица-вмѣсто жже, жзель (отъ жза), единѣжды жгленъ, ждица, и д. г. (1)

3) тѣ, или, какъ-то ся въ печати-ты книги пише, тѣ видися че не е друго освенъ третielично-то относительно мѣстоимѣніе тѣ рав. тѣй, и тако естѣ представлява сжшо и точно онова що представлява французско-то *il est* рав *той е*.

4) вѣ, и за женско лице вѣ, сж точно именителенъ, и винителенъ двойственного числа падежъ първоличнаго мѣстоимѣнія.

5) та и за женско лице тѣ, сж такожде точно именителенъ и винителенъ двойственного числа падежъ мѣстоимѣнія третiяго лица тѣ, та, двойственно та, тѣ кое-то е употребено тукъ и за второ лице като сродствен-

(*) Такво-зи приложеніе на *в* става почти въ вси-ти Славенскы нарѣчія, за това праведно говори Добровский какъ » прибавочная буква *в* прѣдъ » гласными *о* и *у* (ъ) часто встрѣчается въ другихъ нарѣчіяхъ. Богемцы передъ гласною *о* ставятъ обыкновенно согласную *W* (*в*): *won* (*воиъ*) вмѣсто *on* (*оиъ*); *wogati* (*ворати*) вмѣсто *ogati* (*орати*). Такъ точно и у Дузатневъ. Нѣсколько примѣровъ представляетъ и Руской языкъ: *восемъ* вл. *осль*, *вошимъ* вл. *отчимъ*. Кроати сію согласную ставятъ передъ гласною *у*: *vuda*, *vudiczi*, *nudiel*, вл. *уда*, *удица*, *уль*; по и у Скорины Руское *наука* написано вмѣсто *наука*, и въ древней рукописи *вудица* вл. *удица*. Поляки также, хотя перемѣняютъ *и* на *е* и *а*, однако приставляютъ согласною *о* въ тѣхъ словахъ, кои начинаются съ *и*: *weda*, вл. *uda wegiel*, вл. *ugl Watrova* вл. *utrova*; вл. *wateg*, вл. *uteg*. » (Добр. Грамм. Глав. Введен; Гл. II, § XVII, стр. 54)

но и сходно съ второлчно-то единственнаго числа мѣстоименіе ты.

6) Бы немъ потребѣж да кажемъ че е такожде точно именительный надежъ множественнаго числа първолчнаго мѣстоимѣнія.

7) Те показва, сѣкамъ, довольно че происходи отъ второлчно-то мѣстоимѣніе единственнаго числа ты, съ кое-то има толкова сродство и сходство, и на кое-то ся види да е было то древнее и неупотребительное множественно число. А писало ся е те вмѣсто ты или ти (сравни свѣтъ, свѣтый единств. свѣти или свѣты, свѣтый), или за да ся несмуцава съ единственно-то ты, или по подраженіе на окончаніе-то втораго множественнаго лица глаголовъ Греческаго, Латинскаго, и другихъ Индо-европейскихъ языковъ, отъ кои-то е и нашія-тъ Славено-Българскый языкъ.

8) Жть или (какъ-то ся пише въ глаголи-ты втораго спряженія, спорядъ що выше стр. 158 рекохмы) жть, несомненно происходи и то, какъ-то и третіе то единственнаго числа лице, отъ тратіелчно-то относительно мѣстоимѣніе тх рав. тэй, множественно ти или ты рав. тій, като че речени-ты окончанія глаголовъ жть, или жть были бы испърво жти или жти, составлено приложеніемъ тобъ ж или ж на ти. Но защо ли е было приложено първо по закону благозвучія, второ по образу и по подобно всѣхъ почти Индо-европейскихъ языковъ, кои-то вмѣсто жть (по Рускы жть), пишжть на пр: Гръческы ατι Дорическы οτι рав οοτι, и Латинскы unt, и вмѣсто жть, пишжть Гръческы ασι=хти, Дорическы αυτι, и Латин-

кы ant или ent; (1)

Слѣдь това послѣднее глаголю разрѣшеніе и раз-
смотреніе азъ не иждъ веке да ся простирамъ по на
дълго за доказаніе на предложеніе-то си. Тыя що выше
изложихъ и писаняхъ довольно даватъ сбѣкиму здравомы-
слящему да разумѣе че, понеже Славено-Български-ты
глаголы ся составляютъ въ окончанія-та си отъ сж-
ществителныя тѣ глаголь, а той пакъ въ окончанія-та
на сичкы-ты си числа отъ мѣстоименія-та първаго, вто-
раго и третіею лица, нужда е всячески да соображава-
вамы и мы тѣмъ правописаніе-то на глаголы-ты, какъ-
то сж го соображевали и наши-ти праотцы, и да ся не
удалявамы и тука никакъ отъ етимологическо и слово-
производно-то правило, кога-то ся то упазило и въ про-
стонародно-то ны произношеніе. Слѣдователно окончані-
я-та глаголни трѣба да ся пишеть, въ време настояще
или бѣдуще, какъ-то выше стр. 143 и 156 начертаніемъ
показахмы, сирѣчь:

	Спряж. I	Спряж. II	Спряж. III
Един.	{ -ж или ѣ	-ж или ѣ	-амь или -ямь
	{ -ешь	-ишь	-амь « -яшь
	{ -е	-и	-а « -я

(1) Это що пише за това словесный Консантинъ Нико-
номъ: « Окончаніе третьяго лица на *уть* (= *жть*) и *ять* есть Доричес-
кое окончаніе на *ουτι*, *ουντι*, *αυτι*, которое имѣють будущія *δουβουτι*
τιφουβουτι, и настоящія *λεγουτι* *ποδουβουτι*, *τοπτοουτι* (*τὸπτοουτι*, откуда *тип-*
тоути, и пр.); и также *φουτι*, *βουти*, (отъ глаголовъ кончащихся на
μι), *αυτι*, *ατι* = *ять*. Сравни множественныя Латинскаго языка 1)
m us (*amus*, *er. us. imus*); 2) *t is* (*atis*, *etis*, *itis*); 3) *unt*, *ant* *ent* »
К. Икон. Опытъ о ближ. срод. яз. Славено-Рос. съ Греч. Т, I стр. 229,
231. (Такъ и Добровскый пише: « Греческое *εστ* Славянско му *естъ*
совершенно родственно, а мнж. число (Греческихъ глаголовъ,
кончащихся) на *ι* (*εισι*, *λεγουσι*, Дор. *λεγουτι*) отвѣчаютъ Славянско-
му окончанію *уть* (*жть*); *ять*. » Добров. Грам. яз. Слав Ч II. гл. III,
§ 41, стр. 123).

Множ.	{	-емъ или емы	-имъ или имы	-амы «	-ямы
		ете	-ите	-ате «	-яте
		ѣтъ или ѣтъ	-ятъ.	-атъ «	-ятъ.

Колко-то за правописаніе-то имъ въ время прехо-
дящее или прешедше, *мы* него показахмы по горѣ стр.
130 и 132, и е излишно да го повтарямы тука.

ПОВѢСТЬ.

СВѢТЛОЕ ВЪСКРЕСЕНИЕ

или

ВЕЛИКЪ ДЕНЬ.

Преводъ.

Р. Филиппова

ГЛАВА 1.

Като отивашъ по П... улицъ, не е възможно да не спикнашъ единъ голѣмъ окачениъ дъскъ съ надписъ: « *Контора Магелера Скруга и Марлева.* » Макаръ седмъ години да е живяло отъ какъ Г. Марлевъ е поминжлъ, по неговый съдружникъ забравилъ да замчи име-то на Покойния-тъ. И тъй, контора-та бѣше извѣстна, какъ-то и прѣвоитъ, подъ име-то на двама-та Съдружници.

Г-нъ Скругъ е былъ старъ, жаденъ и неаспентенъ Скъперникъ: неумолимъ като камъкъ, мълчаливъ като рыба, скривенъ и затворникъ като жаба ... Мажичкы-тъ му червени очи, тънки сини устни, приминалятъ и дебелъ гласъ допълняватъ портрета на нашиятъ скъперникъ. Неговитъ косми и вежди побѣлели, като че заспаши съ снѣгъ, гдѣто той да не е, вѣдъ да не отива, отъ него на свѣтъ тъй и вѣяше студъ.

Никой никога не го е всенпралъ по пжтьтъ съ бесель въпросъ:

Здравейте ли Г-нъ Скругъ? Кога ще зановѣдате при мене? Никога просякътъ не ся усмѣляване да са приближи при него. Никой никога не го е попитвалъ, за да му покаже пътя. Но Скругъ кахареше ли ся за това? Той знаеше да живѣе само заради себе си.

Едноъ пътъ на връхъ Великъ-день той пригѣдване сметятъ си въ копторѣтъ. Божественната Литургия бѣше ранъ-ня. Времето бѣше студено и облачно, и самичакъ Скругъ често са услушване, какъ проходящитѣ плѣсаха съ рацѣтъ си и скачаха по калдарѣматъ, за да сгрѣятъ нозѣтъ си. На кулѣтъ часовникътъ удари шесть, и вече начинъ да са стѣмпява. Скругъ сидѣлъ за стола, до каминѣтъ и частичко ся повдигалъ, за да ся сгрѣй.

А бѣдний писаръ, който сидѣше кодъ прозорца пенопарилъ прѣстипъ си за да ги топли отъ свѣщный пламкъ.

— « Поздравлявамъ вы съ утрѣшныйтъ празникъ, Чичо. » извика изведижь весель гласъ. Този бѣше неговиятъ писеманикъ.

— « А! » каза Скругъ, » пусто що е това за празникъ? »

— « Какво хортуванъ, Чичо? Мигаръ Велик-день е пустъ празникъ? Вы вѣрно рѣкохте безъ да помыслите. » каза Писеманикътъ.

— « Не е моя работа, стговори Скругъ. Празникъ! каква власть имашъ ты да празнуванъ? умазалъ си ся! а! »

— « А ты, каквъ правдикъ имашъ пакъ да ся сярдинъ? Слава Богу. Каквото виждамъ не си осыроманель? »

На това Скругъ нищо не рече, а само повтори обыкновенното си. А! А!

— « Бѣдете по весели, Чичо! »

— « Кажы ми, отъ какво да бѣдъ весель? отъ това ли, че живѣя въ той-зи Неразбранъ свѣтъ? Празнувать празници а не мыслятъ, че и въ празниците вървятъ масрафи. Ахъ! ако дѣ имашъ азъ воля, азъ быхъ.... »

- « Чичо! »
- « Писменникъ! »
- « Самичакъ ако не празниовашь, баремъ остави другитъ въ покой — Не искашь да знаешъ никакавъ празникъ. Чловѣкъ! чловѣкъ! ....
- « Какъ ползъ виждашь отъ празниците, что то тѣй ма при-
нуждавашь да бѣдъ весель?! » — Да ги празниувамъ?! .....
- « Виждашь ли отъ тѣхъ полза или не виждашь, дѣйстви-
сме да ги обычяме и да ся веселиме въ тѣзы дни .....
- « Стига, стига, добъръ си разказаникъ.
- » — Е, добръ, не ся сърди, а зановѣдайте утрѣ да пообѣ-
довате у дома? »
- « Азъ, при тебѣ? »
- « А ты защо не при мей? »
- « Защо ся ты ожени? »
- « Защото обичямъ женятъ си. »
- « Е, доволно! Легка ношь! »
- « Азъ отъ Васъ нищо не прося, и нищо не искамъ; да
бѣдемъ добри прѣатели — Това желая азъ....
- » Легка ношь! » повтори Скругъ.
- » И тѣй весело да празниувашь, чичо.. » каза писмени-
кътъ, като си отиваше, и прѣателскы улови рѣкътъ на писаря.
- » Ето още други юнакъ » похортува Скругъ, и съ ничтож-
нѣ платъ съ женѣ и дѣца —иска да празниува! »
- Въ това сѣщото время влѣзоха двама Господиновци съ книга
подъ мышницѣтъ си.
- « Г-нѣ Скругъ и Марлевъ? » Каза единный отъ тѣхъ. « Съ
кого отъ тѣзы Господиновци имамъ удоволствие да говорѣмъ? »
- « Г-нѣ Марлевъ станъ седмъ години отъ какъ ся с по-
мишѣлъ, и то въ сѣщѣтъ тѣзы ношь. »

— » И тъй увѣренъ съмъ, че вы сте наследовали отъ покойный вашъ съдружникъ и сичкѣтъ неговѣ благотворителность.....

При думкѣтъ « Благотворителность » Скругъ навѣсилъ вѣждѣтъ си и помахалъ съ главѣтъ си и върналъ книгѣтъ на задѣ.

— « И тъй ще заповѣдате ли да ся подпишите за тѣзы нещастны? »

» Иишо. »

— « То есть може да не желаете да имате подписѣтъ си? »

— « Да, азъ желамъ само едно, да мя оставите въ покой. Азъ ся страхувамъ отъ сѣкое общество, и не ги обычамъ, и ми ся струва, че сѣкой си има свои главоболія, за това и азъ не желя да ся бѣркамъ въ чужди. Легка нощъ Господиновци! »

Като видѣха, че нищо не ще могатъ да свършить, посѣтителитѣ ся обѣривахъ и излѣзоха, а Скругъ ся улови за работѣтъ си.

Времето бѣше най неблагопріятно; Вѣтрѣтъ бучеше и вѣреше сѣнга; Нощта до толкова бѣше тъмна, щото нищо не ся видеше, самъ-тамъ слабата свѣтлина на фенеритѣ изрѣдко ся показваше.

Напоследокъ дойде време да затварѣтъ Конторѣтъ.

— Скругъ величественно слѣзи съ Конгорскый столъ, а писарѣтъ безъ забавно духиѣ свѣщѣтъ, и си тури шапкѣтъ на главѣтъ.

— « Ты, каквото ся види, може да считаши сичкый утрешній день твой?! » прохортува Скругъ.

— « Ако дозволите, Господине! »

— « Да, азъ съ голѣмъ радость можахъ Вы дозволи, ако дозволите и Вы да Вы умалѣж малко отъ платкѣтъ, но може да ся расърдите? — а! »

. Писарѣтъ ся по засмѣ.

— « Още, и пыташи, не трѣбоваше ли азъ повече да ся сърдя, защо Вы плащамъ и за такыва дни, въ които никакъ не ми рабо-

тите?... За това, моля, въ слѣдующій день да дойдешь по рано.»

Писарьтъ си обѣща и тръгна бързо да си отива у дома си, за да завари жептъ и децѣтъ си още не заспали; а Скругъ побърза за утѣхъ си.

Скругъ занимаваше удагъ на покойния си съдружникъ, когато той ся приближи кодъ изтигъ врати, неволно ся по запрѣ. Иначи да ся углѣдва, макаръ нищо да не му ся представляваше, но незная защо сега ветхиятъ куфаръ на вратата му ся показваше не като куфаръ, а като лицето на покойниятъ му съдружникъ. Впрочемъ въ това лице пѣмаше нищо страшно.

Той пакъ почиля да ся вглѣдва, но нищо не видѣлъ, освѣтъ същиятъ куфаръ. Когато отварялъ и затварялъ почти двадесять години.

Азъ не искамъ да кажъ, че той ся е уплашилъ, не! нему му е станъло малко мъчничко. А наподирь мъжественно обърнълъ съ ключатъ, влезалъ и запалилъ свѣщъ.

Предъ, до гдѣ запади свѣщъ, Скругъ пакъ поглѣднълъ на влпъ, но нищо не видѣ: тогава хлопнълъ вратата.

Като замицуване по край одагъ, Скругъ заглѣдвалъ по самтъ подъ каминятъ, въ дуланятъ... Но никдѣ никого не намѣрилъ; На подирь дойде до спалнятъ си. Ветхата каминя, износенячехли, умивалницятъ, раженятъ—сичкото бѣше на мѣсто то си.

И тѣй, като ся успокои, той обърнълъ, противъ обыкновеніето си два пѣти съ ключатъ и преспокойно сѣднълъ до огнятъ, но който е былъ до толкова скѣпно разскладенъ, щото самичькъ Скругъ безъ малко не седнълъ на огнище то, за да усѣтятъ колко годъ топлинѣ, замръзнали тѣ му членовы. Макаръ въ одаята да е было тъмно, но Скругъ обичаше темнотя та, защото то спроманишка та бѣше безъ пари.

Каминя та бѣше направена огъ вѣтхы тувлы, на кон то бѣхъ издѣланы разны фигуры: Когато той случайно ся исправилъ, то му

ся показало че отъ еякоя тувла нагльдавало дърто то лице на Съдружникать му.

Скругъ плюналь и ся отвърналь.

Изъ еднѣжъ яко задръччалъ звѣнецъ. Подиръ чуло ся, че нѣкой влачи снѣджирь въ долни тѣ камни. Звукътъ става по явенъ. Скругъ чува, че нѣкой си ся качива по стѣлбѣтъ. Предъ него ся являва Марлевъ. Скругъ още че вѣрвалъ на очитѣ макаръ и да е оѣщаль хладно то дыханіе на приятельтъ си.

» Какво Вы трѣбва, Господине? » попыта съ трѣпнѣтъ гласъ Скругъ.

» Твърде много »

» Не заповѣдате ли да посѣднете? » Каза Скругъ, и погльдаваше съмнително на него; Нему му ся чинеше да не е во възможно такава призрачно сѣщество да седне: Но не гльдающъ на това призрактъ сѣднѣ на сръщѣхъ му и продлѣжи:

» Ты още не вѣрвашъ въ менѣ и на чувства та си? »

» Заради това, отвѣща Скругъ, азъ не сѣкога вѣрвамъ, защото сичкото малко и голѣмо дѣйствува равно на тѣхъ. »

Скругъ парочно ся воудѣшевлягаше, за да може повече да упаци хладокровіе то си.

Но когато приятельтъ му изведиъжъ съ пронзително сръце извика и задръчи съ снѣжиритѣ си, той ся улови за столѣтъ да не падне отъ страхъ. А щомъ привиденіето развѣрзѣхъ крѣпѣтъ си и долнитѣ челюсть паднѣхъ на грядитѣ му — Скругъ отъ ужасъ паднѣхъ на колынитѣ си и съ рацѣтъ закрѣ очитѣ си.

— » Помилуй, пришелецъ отъ онъ-зи свѣтъ, защо ми безпокошишь? »

— » Ты, който служишь на мѣратъ, и на златото му вѣрвашъ ли сега, че азъ сѣмъ духъ и твой Съдружникъ? . . »

— » Вѣрвамъ, вѣрвамъ, но защо си дошелъ тука и отъ гдѣ си зель тѣзи сѣдѣкири? »

—» Азъ посѣ санджирятъ, който самичкъ си го сковалъ въ животъ си; азъ самичкъ надъ него ся трудихъ — Падъ сѣкое тѣркалицо—и съ него заковалъ себеси, и волята си. Тебѣ какъ ты ся види ?..

Скругъ още повече ся растрепера.

— » А знаешъ ли вѣсѣтъ и длѣжничката на онѣ-зи санджирь, когото ты си сковавашъ сѣкы часъ? Преди седмь години той бѣше не по малкъ отъ моятъ, а отъ тогава ты все непрестановашъ да работишъ надъ него. Ей! че санджирче ще бѣде!

Скругъ ся обзрижлъ назадъ, съ страхъ, и почти съ слъзы рече: » Яковъ Петровичъ? кажи ми въ утѣшеніе баремъ едикъ думъ.»

— Азъ не мога да давамъ утѣшеніе на чловѣцѣтъ: утѣшеніе то ся проважда отъ вышнѣятъ мѣръ и за него си има особны посланици. »

Скругъ ся умилъ отъ тава, и.

— » Гдѣ мога намѣри утѣшеніе?» попита.

— О жалка затворѣна обкована душа! каза Марлевъ, не знаешъ ли, че за сѣкоя Христіанскъ душъ, коя то съ смиреніе пспѣлява длѣжностытъ си какъвъ да не е былъ той, нѣма минута въ пашнѣтъ смертенъ животъ, коя то да не бѣде единакво благословеніе!

А; азъ такъвъ ли бѣхъ? увы! нѣма, нѣма! »

— Но Вы бѣхте сѣкога добри Петровичъ! » прохортува Скругъ.»

— » Добъръ ли? » извика съдружничкѣтъ му пачимъ въ отчаяніе да си труши рѣцѣтъ. Много ли съмъ азъ направилъ заради ближнытъ си? често ли познавахъ милость, бѣхъ ли снисходителенъ къмъ братіята си! » Подиръ тѣзы думы, той разтегли санджирьтъ, удари го по земятъ.

Послѣдни тѣ му думы още повече огорчихъ Скруга.

— » Послушай продѣлжи Марлевъ, азъ не съмъ воленъ да ся бава много тука съ тебѣ, азъ съмъ дошелъ да тя предосторожи, и ведно

съ това да ти дамъ надеждѣ и възможность да ся избавишь отъ мо-
ѣя тѣ участь. Помни, че азъ ти давамъ...»

— » Ви сѣкога бѣхте най добриягъ ми пріятель. Благодарѣ Ви. »

— » При тебѣ ще дождѣ три Духове. «

При тѣзъ думи, Скругъ ся умисли и каза съ слабѣ гласъ:

» Такъвъ ли надеждѣ ты обѣщавашъ?! »

— » Да! »

— » Не е ли възможно и безъ тѣхъ? »

— » Безъ тѣхъ... иъ ты никога не можешъ отбѣгнѣ моѣя тѣ
Судбѣ. Чекай прѣвыатъ утрѣ, когато часовникъ-тѣ удари единъ... »

— » Не е ли възможно да пріемѣ изедитѣждѣ сички тѣ, тѣй, както
прави съ хаповитѣ и съ други цѣровы. » Забѣлежи Скругъ.

— Чекай вторитѣ на слѣдующѣтъ пощѣ, въ сѣщійтѣ часть,
и третитѣ на третѣтъ пощѣ. » Продѣлѣжи Марлевъ безъ да обѣрне
вниманіе на слова та му.

— » Прощавай и не мя забравѣй! »

Привиденіе то ся скры и Скругъ едватъ може да разумее по-
слѣдны тѣ думи Марлѣвови. Въ отчалніе трѣнѣя ся на постелкѣтъ си
и заспа като убитѣ.

Слѣдова.

ДРЕВНЫ БЪЛГАРСКИ МОНЕДИ

(Извлечено отъ I Связкъ на Сърбскыятъ Гласникъ)

Българските монеди надлежатъ между най ветхите стары славенскы поменници, и маку са сега наврътъ таквыя монеди познаты. Българскій музеумъ има сега вече Български сребръни монеди.

1. ОТЬ ЦАРА ЛСЬНА КЪЛГАРСКОГО ОТЬ ГОД. 1186 ДО ГОД. 1195 ПОСЛЪ ХРИСТА

Отъ славнаго тогова обновителя българскаго царства, наши са ся веке нѣколко парчета монеди въ Сърбія, отъ които една нашій музеумъ пригажава. Взяте тіа монети са еднакъ видъ, и приличатъ на монедите, които ся припеузатъ на негознятъ современникъ Вълкана Неманика, само надписатъ е различенъ на него. Тая монета е сребръна и много добръ увардена, показува:

На лице-то: Исуса Христа стоаща и съ двѣте рѣкъ благо-словаща задъ него стоа престога, при главата му надписъ ІС. ХС. а доль на десната страна Я, а левата пакъ: ЦР, кое-то значи Ясѣвъ царь.

— На наличіе-то: стоятъ два лика (хора) чловѣчески съ вѣщи на главите въ сійно царско одѣяніе, всекии съ една рѣка държи скиптръ съ другата Хоругва (барякъ) между нихъ въ средата стоащъ, до кой-то Хоругва ся видъ четый надписъ, кой-то и на лице-то е съ, то е съ, на десна страна словото

Я, което значи Исъвъ, а на левата страна **PC**, извърнато вмѣсто **PC**, което значи царь, и е **ц и р** соединено; долѣ до хоругвата на левата страна звѣзда; то са вѣроятно царьятъ и царницата, както ся на онова временныге византійски монеди представятъ. Тежината на монедата рав. 20 жита.

II ОТЪ ЦАРЯ ЮАННА СРАЦИМИРА КЪДНИСКОГО, ОТЪ ГОД. 1313 — 1353.

Отъ тогова българскаго царя, който е престола си ималъ у градъ Видинъ, притяжава наний музеумъ една много хубава и добръ увардена сребръна монета на слѣдующий видъ:

На лицето Исусъ Христосъ представенъ само до поясътъ, съ десницата благословящъ, съ надписъ **IC XC**, а на около надписъ между двѣ равнотекущи черты **† IO SRA CIMIR PC B B G. Ц** то естъ: Юаннъ Срацимиръ царь Булгарскій и пр. На надписъго: брадатъ царь седи на престола, до него отъ двѣте страни на край на престола по единъ крилъ, около главата има кругъ на славата, въ десницата държи скиптъръ окончавающъ ся въ крина, а въ левата рѣка има кратокъ жезлъ, или требе да е пергаменскій свитокъ; подъ позъте му ся види воинска сѣкира; на около между двѣ круглы черты истый надписъ който и на лицето, то естъ: **† IO SRA CIMIR PC B B**, коего значи Юаннъ Срацимиръ царь Булгарскій. Тежината на монедата рав. 19 жита.

Отъ истаго тогова Юанна Срацимира познаваме до сега три сребръны монеди.

Приводъ Христовули С. Николови

БЪЛГАРСКИ НАРОДНИ ПЪЕСНИ

сборник

отъ

Ивана Х. В. Драгосва Ямболчанина

(Вижь Кн. Н. 4. стр. 140)

продължение

Чи се назадъ повърна
Отиде въ Котлена града,
Въ Котлена града на сбора,
На голѣмъ ги съборъ завари.
Та ги е морила трошила,
Все млади булки хубави,
И млади моми гиздави,
Но много вакли овчерп,
Не мысли да ги остави.
Майки-тъ имъ сж ревали,
Като на чаракъ говеда
Котленъ градъ понхтя
Като сюрекъ биволи,
Биволи на салхана-та.
Тогазъ се Господъ за тѣхъ
смыли,
И на святецу думаше,
Святецу свети Хараламбію
Ты й си холанъ милъ братецъ
Иди й се помоли,
Дано ти мише молбж-тъ,
Молбж-тъ още риджія-та,
Та дано ги остави,

Стига толкосъ да мори,
Мори и да троши,
Тѣзи млади булки хубавы,
И млади момы гиздави,
Най много вакли овчеры,
Майкенъ имъ жаленъ плачъ,
И жално ихтени,
До небеса се чува.
Свети Хараламбій отиде,
Чи се на чума моляше,
Молеше и думаше.
Чумольо! мило сестрице,
Хайде остави ги,
Стига мори и троши,
Тези млади булки хубавы,
И млади момы гиздавы,
Най много вакли овчерп.
Чума Святецу думаше,
Святецу Свети Хараламбію:
Иди си брате иди си,
Макаръ да ми си милъ братецъ,
Не ми се видниъ на очи тѣ,
Колько пиле Петровско.

(Слушена отъ В Радюва-та сурружъ, въ село Колаклин)

О времени Абуши.

— 0 —

Отъ давна уже знаютъ наши-ти читатели колко ся грыже за добро-то, за благоденствіе-то и за свободно-то вѣроисповѣданіе на свои-ты вѣрны поданици Царско-то наше Высоко Правителство, наипаче отъ какъ е възлѣзль на Престоль-ть Н. В. нынѣшня-ть честитый и милостивѣйшій нашъ Царь и Госнодарь Султанъ АБДУЛЬ-МЕДЖИДЪ-ХАНЪ. Но слѣдующе-то известіе, кое-то дава намъ Французскыя-ть *Цареградскій Вѣстникъ* е отъ оныя, кои-то рѣдко ся находятъ въ Абушес-ть и на най-свободолюбивы-ты правительства.

Отъ какъ ся е Турско привзело отъ Турци-ты, жители-ти на едно нѣло окружіе въ Анадолю, именовъ Кромъ, кои-то по напредь исповѣдали православнѣ-ть Христіанскѣ вѣрѣ, промѣнили си вѣрѣ-ть, и стѣжили *мюслимане*. Но това тѣхно вѣропромѣненіе не было искренно, и само по видимому были Турци, а скрyтомъ си държали пакъ ветхѣ-ть вѣрѣ, за това и живѣли всякога особенно, женили ся токмо изпомежду си, и освѣнъ Турскы-ты си имена имали и Христіанскы. Спорядъ послѣднѣ-то исчисленіе тѣхъ жителей были до 8000 души. Като ся извѣстило за това царско-то Правителство, не търпяще лѣжж-ть и притворность-ть, проводило въ послѣдны-ты дни царскы ферманъ до Трапезунтскыя-ть и Ерзъ-Румскыя-ть правители повелѣвающъ

имъ да припознаѣтъ Кромлѣн-ты пакъ за Христѣаны, ако щѣтъ
 лавно да исповѣдуватъ тѣ-зи вѣрж, съ това само условіе, чи ще
 послѣдуватъ пакъ като наирьдъ да слугуватъ въ царскы-ты
 войскы. Като ся чель той-зи ферманъ, уже 1000 или 2000 жи-
 тели отъ Мачкѣ, Гюмюш-хане, и прочая, обѣавили благодарно
 свое-то щеніе, и влѣзли пакъ въ праотеческж-тж си православ-
 нж церковь, сѣки познава колко честь и славж доноси едно та-
 кова дѣло на наше-то Царско правителство.

Но кога-то милостивыя-тѣ нашъ Царь и Негово-то Высоко
 Правителство пматъ и показватъ толкова благодѣтелны чювстїи
 къмъ свои-ты вѣрны поданицы, жално е да ся гавяватъ негдѣ-
 си чюлвѣци да мыслятъ и да върнятъ съвсѣмъ противно. Като
 единъ много печаленъ и соблазнителенъ примѣръ на таквыи
 Царскому щенію и повелѣнію противность дава ны пакъ исты-
 я-тѣ *Царградскый Вѣстникъ* слѣдующе-то прискорбно прик-
 люченіе, кое-то станжло върху еднж дѣвциж, Гръкннж сгоденж
 за единъ момъкъ Българинъ. Ето що приказва опъ за това не-
 щастно приключеніе.

Въ Едринеджикъ, село близо до единъ часть и полвинж отъ
 Драма града Солунекыя области, една дѣвица Гръкннж на 15 го-
 дншы именовъ Магдалина, бывшая сгоденж за Юванча Печя Бъл-
 гарннж, готвила ся за сватбж-тж си, коя-то щяла да стане въ
 Недѣля 24 Іаннуарїи сего лѣта. Четыри дни напредъ, на 20 І-
 аннуарїа, баща ѣ Костанди Пульѣ³Мадемли земледѣлецъ отишль
 далечъ на еднж воденицж за брашно кое-то требовало за сват-
 бж-тж, отъ дѣто щяль да ся завърне наутре, и така въ срѣж
 срѣщо четвърткъкъ остала въ къщи сама жена му Нераида съ
 дѣщирѣж си. Близо до срѣдъ-нощы тыя като спали дѣ лобѣъ
 сънь, чюли напрасно да хлопатъ на врата-та имъ, и Нераида,
 събудившыся по-напредъ, ставжла скоро, запалила свѣщъ г из-

лѣзла та попытала кой той? — Отвори, рекли отвѣтъ, имамы нѣщо да кажемъ на мѣжъ-тъ ти. — Ти отговорила че мѣжъ-тъ ѿ го нѣмало, но той-зи-часъ разбили врага-та, и влѣзли двама Турци именемъ Омеръ Хавилесъ и Мустафа Хавилесъ; но ти не были сами: подирѣж имъ влѣзли двоцца други до зѣбы обыражени а други десятиина сѣдѣли вѣтъ да вардятъ. Ти были отъ село Цанцилицѣ — Дѣ е мѣжъ-ти? рекли пакъ на женѣ-тѣ, ни искамы да го видимъ. — Нема го тука, рекла имъ ти пакъ о-планена: отиде на воденицѣ-тѣ за брашно; азъ съмъ остала сама съ дѣщерѣж си — Нежъ точно сме дошли да зымемъ ни, от-вържили Омеръ и Мустафа, и той-часъ ся втурижили и грабижили дѣвицѣ-тѣ отъ легло-то, а други-ти двама уловили майкѣж ѿ, пѣх-нижи ѿ кърна въ уста-та да не выка, вързали ѿж добрѣ, и ѿ об-вили въ халище да ѿ ся печува гласъ-тъ, и побѣжили съ дѣ-вицѣ-тѣ, коя-то напусто плакала. Горка-та ѿ майка ся мѣчила да стане и да иде да ловыка нѣкого, но ѿ было невѣзможно, и си остала така на мѣсто-то обина въ сызы презъ сичкѣ-тѣ нощъ. А горкѣ-та ѿ дѣщирѣ, като ѿж закарали на Цанцилицѣ, была оскверненѣ презъ нежъ нощъ отъ грабители-ты си, кои-то наутре ѿж закарали на Драмѣ и ѿж предали на кѣщѣ-тѣ. Та-хиръ-Омеръ бея, кому-то рекли че това оставило баща си и майкѣж си и дошло да ся потурчи!

Акога баща си дошьлѣ наутрѣ отъ воденицѣ-тѣ, като намѣрилѣ женѣж си въ речено-то состояніе, а дѣщерѣж му ѿж нема, и ся научилѣ работѣ-тѣ, обѣрижлѣ му ся свѣтъ-тъ на очи-ты, и па-днѣжлѣ въ безчувствіе. Стекли ся роднипы-ты му и селски-ти кме-тове, и вси радосани потщалися да пойдѣтъ да ся плачатъ при Каймаканинѣ-тъ на Драмѣ. Той тутакѣси повелѣлѣ да ся събере междисѣ-тъ, и да доведѣтъ момиче-то. Владыка-та и той ся на-мѣрилѣ естествено на тѣ-зи работѣ, и искалѣ да ся стѣде мо-

миче-то на родители-ты му, и да ся накажът грабители-ти. Магдалина, чтомъ влѣзла въ меджлисъ-тъ, и видѣла плачуши майкъ си баща си, хвърлила той-часъ лампакъ-тъ и фередже-то съ кон-то ѿ были покрыли, и ся впуенѣла та прегърнѣла родители-ты си глаголющи: « Какво-то мя направихъ. азъ не съмъ веке ни-« що ни за мене-си ни за васъ. » Ожалли ся сички-ти предсто-ящи на това видѣніе, обаче меджлисъ-тъ направилъ мазбѣтъ че Магдалина ся была потурчила, и че преди шесть мѣсяци юще та имала ужъ това намѣреніе. Родители-ти ѿ викатъ и протестувать противу такова рѣшеніе, но като неможът да сторять нищо, отишли да ся плачять, на Солунъ на пашѣ-тъ като на поголемъ сждѣ.

За тѣ-зи работѣ писали отъ Кавалѣ тамошни-ти виче-консули и агенти консулски на свои-ты взаимны консулы на Солунъ. Отъ своиѣ страны писалъ и Каймакамъ-тъ отъ Драмѣ, и проводи-лъ и мазбатъ-тъ до Управитель-тъ Солунскій Мирза Саидъ пашѣ. А наша-та не смѣхъць да рѣши нищо отъ самосебеси за едня таквѣ зи работѣ, писалъ на Цариградѣ да ся попыта отъ Высокъ-тъ Портѣ.

Какъ-то съкы разумѣва, тая работа направила голѣмо смущеніе въ тья страны, и ако е тѣй, нема никое сумнѣніе че, спорядъ знайны-ты милостивы и справедливы чювствія на Царско-то наше Правителство, то ще отдаде всякъ правдѣ на обидены-ты тья хорицѣ, и ще строго да накаже оныя кон-то съ стори-ли това омразно злодѣяніе.

Между това Царско-то наше правителство, грижяще ся съ-кога за благодѣнствіе-то на сички-ти си подданицы, какъ-то ланѣ бѣ свикало отъ различни области полномощны представи-тели за да размыслятъ и изслѣдувать съ тукашны-ты духовны и мѣскы представители на едно какъ да ся турихтъ на едниѣ до-

брь редъ наши-ти Патріаршескы и Владическы дѣла, така и въ послѣдны-ты дни е призвадо до тридесять честны и избранны мѣжи отъ Боснѣ и Ерцеговниѣ, за да си дадѣтъ мнѣше-то на Великыя-тъ совѣтъ каквы мѣрки трѣба да ся земнѣтъ за да ся уведѣтъ потребны-ты поправки и уллученія въ тѣя двѣ области. Тѣя мѣжи пришедшия тука въ началѣ сего мѣсеца, Правительство то ги е пріяло като свои гости, и ги поставило да сѣдѣтъ въ царскѣ-тъ *мусафиръ-ханѣ* съ неговы иждивенія.

Обаче тѣя дни глава-та на правительство-то, най-добры-тъ и негли най-достойны-тъ днешный царскы Попечитель Высочайшій Садръ-Азамъ Али Паша, даде голѣмо беспокойствіе на тукашны-ты жители съ поврежденіе-то на здравіе-то си. Той въ сѣбота 31 Іануарія, ако и да былъ малко *кейфсисъ*, слѣзълъ на *канѣк-тѣ* за да пріемне новыя-тъ Царскы зеть Нури пашѣ, кой-то бѣ тамо нарочно провозенъ за да му ся чете ферманъ-тъ шо го называваше *люширъ*. Но слѣдъ малко осѣтилъ че неможе вече да държи, и ся завърнѣлъ на *копакъ-тѣ* си. Отъ тога-зи една голѣма и бѣдственна болѣсть го уловила, и слѣдъ три дена толкова злѣ бѣ станѣлъ, шо цѣлители-ти му ся бѣха уплашили. Но напослѣдъ като му пустили доволно крѣвь, и зели иѣкон-си другы пристойны мѣрки, хванѣло постепенно да му поулекава, и сега е веке, казватъ, вѣнъ отъ всяко бѣдствіе — Сички-ты вѣрни поданици, и особливо Българе-ти, къмъ кои-то има благодѣтельно расположеніе, трѣба да ся молятъ Богу за здравіе-то и благоденствіе-то на той-зи изъясный мѣжъ.

Знаено е какъ царскыя-тъ зеть Али-Галибъ Паша Решедъ-Пашовъ сынъ, бѣ ся удавилъ лѣвъ пошемъ въ море-то, като му ся ударилъ и претурилъ канѣкъ-тъ въ темнотѣ-тѣ отъ единъ Англичанскы ваноръ. Неговѣ-тъ вдовица, Фатме Султана, първородна дъщерь царя нашего: коя-то родившаяся на

1840 г. едва е днесъ на 19 години, сгодила ся е въ послѣд-ни-ти дни на Іаннуаріа за 20-лѣтнаго мабеинджія Нури Бей, сына Мири-Мирана Арифъ паша, кого-то и негово Величество произведе на степень Мюширскы, бѣ го проводилъ, какъ-то вы-ше помянемъ, на Портъ-тъ за да му ся чете ферманъ-тъ. А послѣ станъ и женитба-та по вѣрсеновѣдно-го отоманско о-быкновеніе, обаче безъ никаквы веселителны и другы обряды.

Слѣдъ сватбъ-тъ, Н. В. милостивѣйшія-тъ нашъ Царь, за едно съ влады-ты свои сыновы и съ брата си Азизъ Ефенди какъ-то и съ вси-ти Попечители, отиде въ четвъртъкъ на 5 сего мѣсеца на Сараскеръ Капусу, та прегледа войскъ-тъ коя-то ся проважда да сѣди на Шюменъ *ордіа*. Тя ся съ-ставлява отъ 12 *табура* пѣши и отъ единъ *алий* конници съ 80 топовы *артиллерія*. Друго едно такова войско отдѣленіе казвать ще да иде да сѣди такожде *ордіа* на Софія.

Тыя дин си дождоуж отъ Іашъ и отъ Бѣлградъ тамъ отъ дав-на проводени-ти царскы меемури Беглигчи-Ефенди Ашиъ-бей, и Хариджіе Кятби Кабули ефенди.

Влахо-Молдавски-ти дѣла стоятъ си тѣй и чакать свое-то рѣшеніе отъ составляемъ-тъ новъ у Парисъ Конференціѣ. Но кога-то избранный князь Александръ Куза не ся е още при-позналъ ни отъ Высокъ-тъ Портъ, ни отъ никоѣжъ Европейска силъ, той си вършилъ пакъ работъ-тъ като че бѣмъ веке рѣши-теленъ Князь, наредилъ попечители, въ Молдовъ, ходилъ на Бу-журешъ, наредилъ и тамо попечители, проводилъ и челоуѣцы на Ту-ринъ, Парисъ и Лондръ, извѣстно за да ся мжхтъ да потвер-дать избраіе-то му, и прочая.

Между това въ долиѣ-тъ Англійскъ Камаръ единъ отъ членовы-ты й Г-нъ Стаплатонъ попыталъ на 4 Марта (н. л.) Министерство-то какво мнѣніе и намѣреніе има за двойно-то Ку-

зово избраше, и проч. А отъ странж на правителство-то Г-нъ Фичгералдъ отговорилъ че, » кога-то въ първж-тж Конференцијж бѣ ся рѣшилъ въпросъ-тъ на двѣ-ты Дунавскы Княжества, никому не было минжло презъ главж-тж че едно и тожде лице бы могло да си избере за Князь и въ двѣ-ти Княжества. Това обаче двойно избраніе, Турція, коя-то има най-гольмж-тж полезность въ тжж работж, объявила е на сичкы-ты Силы кои-то сж подписали Соглашеніе-то на 7/19 Августа, че е противно на буквж-тж и на духъ-тъ на това соглашеніе, я ги призваю да ся собержтъ пакъ на Парисъ въ новж Конференцијж за да рѣшатъ какво трѣба да стане. Сички-ти сж прияли нейно-то призваціе, и до гдѣ ся не събере тая Конференцијж, и не ся реши въ нежж за това дѣло, Камара-та трѣба да разумѣва че бы было съвсѣмъ беспжтно да си каже Правительство-то предварително какво мысли за него дѣло. «

Сѣки обаче може сматъ да си помысли и да каже, че понеже речено-то Соглашеніе е станжло и ся е подписало общо отъ сичкы-ты поручителны Силы, и понеже сички-ти мыслятъ и проглашавать че никакъ не поноси на Евронж да ся развалятъ и нарушавать трактати-ти, понеже отъ другж странж Турція, на кожж-то тыя Княжества господственно принадлежатъ, не ся склонява никога да ся положить Княжества-та подъ единъ само Князь, то и въ новж-тж Конференцијж, коя-то даясь-утре ся отворя, не може освенъ да ся подтвърди реченно-то Соглашеніе; никакъ бы ся далъ единъ много бѣдственъ и поразителенъ парупителства примѣръ.

Въ предидущы-ты Книжицы мы казахмы уже че, за своего Представителя въ тж-зи Конференцијж, Высока-та Порта е опредѣлила Г-на Костака Мусура своего на Лондрж Посланика. Это нѣкои подробности за того-зи дипломата.

Г-нъ Костаки Мусуро ся родилъ на 1807 л. отъ майскъ Царегражданскъ, коя-то е юще жива, и отъ баща происходящаго отъ едижъ ветхъ челядь острова Крита, на коиж-то е принадлежялъ славныя-тъ оный Марко Мусуро, кой-то ведно съ Юанна Ласкаря и Алда Манука ся е трудилъ въ концъ 15-го и въ началъ 16-го вѣка за Италійско-то Възрожденіе. Г-нъ Костаки Мусуро е достоинъ таковаго происхожденія. Като словесникъ, и като ученъ, той бѣ станжлъ най-напредъ учитель въ домъ-тъ любимаго нашего соотечественника Князя Стефана Вогорида, кой-то като ся увѣрилъ за негово-то остроуміе и за неговыты отличны душевны способности, проводилъ го на свое мѣсто управитель на островъ-тъ Самосъ (Сусамъ-адасъ), въ лѣто 1834, на кого-то покойный Султанъ Махмудъ бѣ го тогава поставилъ Князь. Г-нъ Костаки ся отличилъ въ тж-зи пѣрвжъ своижъ службж до толкова що Н. В. Князь-тъ съвсѣмъ отъ него благодаренъ, какъ-то и народъ-тъ Самосекый, призва го на Цариградъ въ л. 1838 и му даде за женж вторж-тж си дщериж именовъ Линикъ. Послѣ го проводи пакъ ведно съ супругж-тж ну за малко время на Самосъ за да помогне на сына му Бейзаде Ианка, кого-то бѣ поставилъ управитель, а послѣ Г-нъ Костаки пріятъ бивъ направо въ царскъ службж, наредися и ся проводи Посланикъ третіега а послѣ и втораго степеня въ Елладж на Аѳинъ, гдѣ-то съдѣ даже до 1848 л. кога-то го дигижжъ отъ тамъ, и го проводижжъ Посланикъ Втораго степеня въ Австрія на Виѣнж. Съдѣ и тамъ двѣ-трѣ години, а на 1851 презъ Марта Царство-то, видѣше неговы-ты изтъщны достоинства, проводи го за свой Посланикъ и полномощный министръ въ Англія на Лондрж, гдѣ-то е и до нынѣ. Ревность-та и способность-та коиж-то оиъ показа въ вж-зи новж своижъ дипломатическа службж дадохж поводъ на царство-то въ л. 1855 да го възвыши на

первый служительскы степенъ и да му даде соответствующія-ть царскы приданъ, а на ¹³/₂₀ януаря 1856 въздвѣнж го и па лай-первыя-тъ Посланичскый степенъ *Ambassadeur*. Той, като най-ветхъ Посланикъ въ Лондрж, почытаея отъ нѣколко время като пачлиникъ (*doyen*) на сичкы-ты тамо другы Посланицы.

Лордъ Гладстонъ, за кого-то говорихмы, въ послѣднѣж-тж Книжицж, оставилъ юнѣйскы-ты острова и ся завѣрижлъ въ Лондрж. На негово мѣсто ся проводилъ на тыя острова другы Лордъ Высокий Комиссаръ.

Между това Соборъ-тъ юнѣйскый, соединивъ, далъ му слѣдующыя-тъ отвѣтъ за вси-ты сообщенія кои-то бѣ получилъ чрезъ Лордъ Гладстона отъ Англійско-то Правительство касателно до поправкы-ты кои-то оно бѣ сждло потребны да ся уведжтъ въ Юнѣйскыя-тъ Уставъ.

« Ваше Превосходительство.

« Юнѣйскыя-тъ Соборъ, като развидъ и прегледа добръ соо-
« бщенія-та, кои-то му бѣ сторилъ вашя-тъ Предшественникъ
« съ повеленіе-то на Н. В. Царицж-тж Покровителицж, прихо-
« дя днесъ да вы вручи съ прилично-то высокопочитаніе пропз-
« веденіе-то на свои-ты размышленія. Согласенъ съ общо-то
« народно мнѣніе, Соборъ-тъ видѣ съ голѣмж скорбь отвѣтъ-тъ
« що ся даде на жалбж-тж му кѣмъ Царицж-тж. Основавъши ся
« на своиж-тж правдинж за рѣшеніе-то на висящія-тъ въпросъ,
« надѣе ся че Нейно Величество, побуждаема отъ любовь-тж си
« кѣмъ Юнѣйскыя-тъ народъ, ще поспѣши да му испълне тепло-
« то желаніе. Повинуѣщи ся на свои-ты собственны увѣренія,
« кои-то е объявилъ въ свое-то отъ ¹²/₂ яннуаря дѣяніе, и въ
« своиж-тж тому послѣдовавшяж жалбж, повинуѣщи ся на об-
« що-то народно мнѣніе въ острова-ты, Соборъ-тъ не можше
« да стори друго освенъ *да отхвърли поправки-ты*. Силенъ

« въ совѣсть-тж си, Соборъ-тъ мысли че е изпълнилъ въ това
« толкова важно обстоятелство, длъжности-ты си, и ся надѣе че
« Англійскыя-тъ пародъ, кой-то ся праведно гордѣе за своѣх-тж
« свободѣ и независимостъ, ще благоволи да оцѣни какъ-то ся
« стой поведеніе-то на народны-ты іонійскы представители, и
« да намѣри новы причины за да изпълне желаніе-то, кое-то Ю-
« нійци-ти самопроизвольно и високогласно сж показали съ сич-
« кы-ты законны средства ».

На това Лордъ Высокій комисаръ отговорилъ писменно така:

« Сіятелнѣйшій Предсѣдателю и почтеннѣйшій Господине! Мно-
« го ся оскърбихъ защо-то отхвърлихте поправки-ты, кои-то
« моя-тъ предшественикъ бѣ предложилъ на ваше размышленіе.
« Азъ мыслихъ че, ако бы ся промѣнила сегашна-та правителствен-
« на ваша система, Правительство-то Іонійско ся бы доста у-
« крѣпило, и народъ-тъ бы ся не малко улгчилъ. Скорбно ми
« да гледамъ че Соборъ-тъ Іонійскый помянува пакъ въ отвѣтъ-
« тъ си единъ въпросъ, кой-то ся бѣ отправилъ на Н. В. Цари-
« цѣ-тж Покровителницѣ, и за кой-то Тя като е отговорила и е
« дала така да разумѣйте че е непременно рѣшенъ, менѣ ми е
« съвсѣмъ веке невъзможно да вы говорѣхъ за него нищо. Азъ
« имамъ длъжность да не правѣхъ нищо противно на Уставъ-тъ и да
« гледамъ да ся изпълняватъ закони-ти, и догдѣ съмъ въ тж-зи
« службѣ, никога не щѣ ся уклонѣхъ отъ това правило. А понеже
« Съборъ-тъ ся отрече да помогне въ това обстоятелство на
« Великѣ Британіѣ, то нему остава да дава послѣ отвѣтъ за то-
« ва отрицаніе. Азъ и безъ помощъ-тж на Соборъ-тъ щѣ ся
« постараѣхъ да изпълнѣхъ доброжелателны-ты намѣренія на Цари-
« цѣ Покровителницѣ ради потребны-ты на мѣсто-то уллученія
« употребляѣщи за това власть-тж коуж-то ми дава Уставъ-тъ;
« и ако и да гледамъ съ голѣмѣхъ непріятностъ че средства-та,

« кон-то требувать за да ся уведе едно просвѣщенно и не скж-
 « по правленіе, ся запретижъ отъ исты-ты оныя, кон-то трѣбова-
 « ше най-първо да ты искать, имамъ съ довѣріе надежджъ че съ
 « успѣхъ-тъ на время-то и на обстоятелства-та, ще можжтъ да
 « ся оздравятъ тія благодѣлїя за единъ народъ, кому-то щж и-
 « мамъ всякж дължность да търсижъ полезности-ты. Іонійскыя-тъ
 « народъ не ще мя никога намѣри въ недостатокъ, за колко-то
 « ся относи до неговы-ты полезности и негово-то истинно бла-
 « годенствие.—Възгласявамъ затворено веке чрезредно-то засѣда-
 « ніе на Соборъ-тъ. »

ПОЛИТИЧЕСКИЙ ДНЕВНИКЪ.

Вѣстници-ти ся упражнявать и презъ тж-зи пятнадесятицжъ въ
 да размышлявать и догаждатъ защо ли е отишьль Лордъ Ковлей
 на Віенижъ, и какво ли ще може да завърши за рѣшеніе-то на то-
 ликоважныя-тъ Французско-Австрійскы въпросъ, и слѣдовательно за
 Европейскыя-тъ миръ. Спорядъ послѣдны-ты телеграфическы извѣ-
 стїя Лордъ Ковлей, кой-то бѣ трѣгнжль 10/11 Февруарїжъ отъ Лон-
 држъ за Віенижъ, като сѣдѣль тамо 16 дни, трѣгнжль си уже отъ
 Віенижъ за Лондржъ на (26 Февр.) 10 Марта гдѣ-то и достигнжль
 на 1/12 тогожде, а отъ тамъ го пакъ чакали да ся завърне слѣдъ
 два-три деня на Парисъ. Но що е говорилъ Австрійскому Импера-
 ратору, и що е свършилъ или не свършилъ, никой юще извѣстно
 не знае, понеже никое отъ Правительства-та не е юще за него
 нищо казало.

Обаче единъ отъ въпросы-ты, за кон-то ся най-много инте-
 ресува Англія (1), т. е. испразненіе-то на Папскы-ты области
 отъ Французскы-ты и Австрійскы-ты войнства, и за кон-то вѣро-
 ятно е былъ отъ части проведенъ Лордъ Ковлей, виднся да е

(1) Виш. Кн. Брой 4. Лѣт. стр. 68.

пріель уже благополучно рѣшеніе, понеже на 5 Февруаріа Г-нъ Лордъ Малмезбюри въ Горніж-тѣ а Дизраели въ долиж-тѣ Камарж Англійскѣ обадили официално че Правителство-то Англійско прило извѣстіе « какъ войскы-ты Французскы и Австрійскы щели слѣдъ малко да изиразнятъ Панскы-ты области съ изволеніе-то и по прошеніе-то на Панж-тѣ ». И три дни послѣ въ Горніж-тѣ Камарж, като поискалъ новы изьясненія за той-зи предметъ Комитъ Кларендоу, зацо думалъ че, ако и да щжтъ Франция и Австрія да си дръпнжтъ войскы-ты, негли не бжхжгы дръпнжшли възбраниеи отъ то что една-та не знае що мысли точно друга-та, и кой щжтъ държи, Лордъ Малмезбюри повторилъ пакъ и реклъ: « Панско-то Прав-
 « ителство поискало самопроизвоино да ся испразни земля-та му
 « отъ войскы-ты Французскы и Австрійскы, и слѣдовательно тми
 « войскы не бы имали никое извиненіе за да продлжжтъ свое-то
 « тамо сѣлѣніе ни единъ день слѣдъ това прошеніе. Азъ ся ви-
 « дѣхъ и съ посланикъ-тѣ Французскый, кой-то мы рече, какъ
 « негово-то Правителство е готово да испразни Италійскѣ-тѣ
 « Землѣж. » Съгласно съ това ето що е писалъ и Французскыя-тѣ
 « официалный вѣстникъ Мониторъ: « Негово Высоко Преосвя-
 « щенство Кардиналъ Антонелли на ¹⁰/₁₁ текущаго объяви, повѣлеи-
 « емъ Святѣйшаго Папы, на Т. И. Посланицы-ты Французскый и
 « Австрійскый при Святыя-тѣ Прѣстолю, че Святый Отець (Папа-
 « та), испълненъ отъ благодарность за помощь-тѣж, койж-то до
 « нынѣ му бѣхж дали Т. В. Французскыя-тѣ и Австрійскыя-тѣ
 « Императори, мысли че трѣба да имъ извѣсти какъ по нынѣ
 « Правителство-то му е доста силно като да може само да си опа-
 « зи тишинѣж-тѣж и да съхрани миръ-тѣж въ области-ты си, и че
 « слѣдовательно Папа-та казва че е готовъ да ся споразумѣе съ
 « двѣ-тѣ силы за да ся извърши колко-то по скоро е возможно
 « тождевременно-то испразненіе на землѣж-тѣж му отъ войнства-та

« Французскы и Австрійскы. » Огь другъ странъ *Віенска-та Газета* пише на (20 Февр.) 4 Марта, ако и въ неофициалн-тж « си часть, че « чтожъ дойде тука обьявленіе-то на попечитель- « ть Панскый Кардиналь Антонели, Легатства-та цѣтъ естест- « венно да ся испразнятъ отъ Австрійскы-ты войскы, понеже за « излазиіе-то, какъ-то и за влязиіе-то имъ Панска-та поля трѣба « да ся гледа. »

Каго ся така рѣшава той-зи въпросъ, и не остава веке за испразненіе-то на Панскы-ти области освенъ да ся споразумѣн-тъ Франція и Австрія за тождевременно-то дръвваніе на войскы-ты си, какво ли разногласіе има юще да ся рѣши между тыя Си-лы; Ако трѣба да вѣрваемъ нѣкон-си вѣстници, Франція искала при това отъ Австріи, да уничтожи нѣкон-си особны трактаты, кон-то тя отдавно заключила съ нѣкон-си Італійскы Държавы, ка-то Тосканія и Моденя. На това Французско прошеніе казвать че Австрія бы ся мжно съгласила, освенъ ако ѣ ся дадѣтъ здравы поручительства отъ другы-ты Великы Силы че нищо друго нема ве-ке да ѣ искать, и че миръ-тъ кого-то сичка Еврона желеа, нема веке да ся размѣти. Мы ся надѣемъ че, были какъи были сички-ти несогласія между Франція и Австріи, като е вѣвля Англія по ме-жду нѣтъ, и каго е и Пруссія съ неѣмъ на това съгласна, все ще да ся рѣши помежду нѣтъ пріятелекы, и миръ-тъ нема никакъ да ся наруши.

Между това, понеже Вѣстници-ти не преставихъ да приказ-вать че Франція събирала войскы и ся готвили всячески за бой, на 19/23 Февруарія Лордъ Бругамъ въ горнѣ-тѣ Англійскѣ Камара поискалъ изъясненія за това нѣщо, а Лордъ Малмесбюри попечи-тель-гѣму отвѣщаль: « Спорядъ извѣстія-та що съмъ пріялъ за това, » нема никоѣ дѣйствителнѣ причинѣ да ся боимъ за речены-ты » военны пріуготовленія, зато тѣя не превѣсхождатъ нужны-ты та- » кива пріуготовленія за съхраненіе-то на миръ-тъ. » На кое-то

Лордъ Бругамъ отговорилъ че той-зы отвѣтъ му ся видѣлъ съвѣршено удовлетворителенъ.

Надъ все това Французско-то Правительство за да умири и успокои отново разжътены-ты и боязливы-ты духовы, положило е на (22 Февр.) 6 Марта въ официалныя-тъ си вѣстникъ Мониторъ-тъ слѣдующъ-тъ статіѣ:

» Состояніе-то на дѣла-та въ Италиѣ, ако и да е уже ветхо,
» показало ся е въ тѣхъ послѣдши времена предъ очи-ты на свѣтъ-
» ты людіе толкова важно що требоваше естествено да привлече
» вниманіе-то на Императоръ-тъ; защо не е простено началникъ-
» тъ на единъ голѣмъ Силѣ, като Франціѣ, да гледа отъ далечъ въ-
» пресы-ты отъ кои-то зависи Европейско-то благочиніе. Побуж-
» даемъ отъ своиѣ-тъ мудростъ кой-го бы былъ повниенъ да ѣ
» нема, грижися той справедливо за средства-та съ кои-то бы мо-
» гли да ся рѣшатъ разумно и праведно тѣхъ пѣжны и мѣсны
» задачи.

» Императоръ-тъ нема нищо да крие, нищо да не исповѣдова,
» или въ попеченія-та си, или въ союзы-ты си. Французска-та по-
» лезность владѣе на политикъ-тъ му и оправдава бдѣніе-то му.

» Срѣщо беспѣхны-ты, мыслимъ, беспокійствія, кои-то бѣх^а
» смутили духове-ты въ Сардиниѣ, Императоръ-тъ ся обѣща Сар-
» динійскому Кралю да го защищава противу всяко настѣпнито
» дѣяніе Австрійско; нищо друго не ся е обѣщаль, и свѣки знае че
» ще си стои на думѣ-тъ.

» Това ще ли да каже че нека да прави войнѣ? Отъ кога ли
» не е веке мудро и разумно да предвижда человекъ затрудненія-
» та, кои-то щѣтъ рано или късно да поникнѣтъ, и да имъ прете-
» гля свѣтъ-ты слѣдствія?

» Мы показахмы що има истинно въ мысли-ты, въ длѣжности-
» ты и въ расположенія-та Императоревы. Все що съ приложили ле

» това вѣстнически-ти увеличенія не е нищо друго освенъ мечтаніе,
» лъжа и бълнуваніе.

» Франція, казватъ, прави голѣмы вооруженія. То е клевета съ-
» веѣмъ безосновна. Отъ порядочно-то воинственно число, кое-то
» Императоръ-тъ е преди двѣ години рѣшилъ да има въ время
» мира, нема по-много вооруженіе. Артиллерія-та си купува четири
» хіляды копия за да достигне установления-тъ той-зи предѣлъ. Пѣ-
» шеки-ти полкове сѣ по двѣ хіляды души, а коннически-ти сѣ по
» девять стотинъ.

» Казватъ іоще че *терсами-ты* ны работять чрезвычайно. Но
» забравять че сичко-то вещество на артилерійж-тъ ны трѣба да ся
» промѣни, и сички-ти ны кораби трѣба да ся преобразять. Това
» послѣдньо предиріятіе, кое-то ся е отъ давно рѣшило за да дока-
» ра корабы-ты ны на порядочно-то имъ состояніе, одобрило ся
» е отъ повсегодишны-ты рѣшенія на законоположителныя-тъ со-
» боръ; и, съ сичкъ-тъ похвалнѣйшж дѣятельность, много іоще го-
» дны ще ся мнѣжтъ преди да ся свършатъ тия работы.

» Най-сетнѣ беспокоятся за приуготовленія-та на нашж-тъ мор-
» скж службж. Но вси-ти тія приуготовленія ся ограничавать въ
» вооруженіе-то на четири фрегаты за да преносять войство отъ
» Франціѣж на Алгеріѣж и отъ Алгеріѣж на Франціѣж, и на четири
» преносителны корабы за да ся употребять въ различни случайны
» потребности, на примѣръ въ службж-тъ на Чивитж-Векіѣж и въ
» преносаніе на хранж за наше-то воеваніе на Кохинхинж, чрезъ
» Александріѣж.

» Тія сѣ бытія-та. Тія трѣба да успокоять искренны-ты духовы
» за намѣренія-та кои-то казватъ че имать Императоръ-тъ, и да
» унищожать неоснованы-ты думы на оныя люди, кои-то имать по-
» лезность да хвърлятъ въ сумѣніе най-справедливы-ты выси, и да
» помрачавать най іасны-ты положенія.

« Не е ли дошло време да се попитама кога ще се свършават
« тия неопредѣлени и неосновани слухове, кои-то сѣхъ разпръснати
« вѣстници-ти отъ единъ-тъ край на Европѣ до другия-тъ, и кои-то
« показватъ всѣдѣ на лесновѣрвающия-тъ народъ че Французскыи-тъ
« Императоръ искалъ да прави войнѣ, и че той самъ былъ причина-
« та на безпокойствія-та и на вооруженія-та Европейскы? Кой убо
« може да има право за да прельстява така обидно духово-ты и да
« острашава така безосновно полезности-ты.

« Отъ кои думы, отъ кои дипломатическы пѣты, отъ кои дѣла-
« ния се познава щеніе-то му да подигне войнѣ за страсти-ты, ко-
« и-то тя удовлетворява, или за славѣ-тъ, кой-то тя причинява?
« кой е видѣлъ войны-ты, кой е пречелъ топовы-ты, кой е отѣ-
« пилъ храни-ты кои-то сѣхъ събрали съ толкова издивенія за да
« ся допълни редовцо и установлено-то число за въ время мира
« на Франціѣ? Гдѣ сѣхъ чрезвычайны-ты войносъборація? Кой день
« сѣхъ ся свыкали редици-ти? кой може най-послѣ да покаже сти-
« хии-ты (колко малкы были да были) на тѣя общы обвиненія, ко-
« и-то изнамѣря злоселателство-то, разнося удобовѣріе-то, и прие-
« ма безуміе-то?

« Несумѣнно, какъ-то казуватъмы, Императоръ-тъ си отвара
« очи-ты върху различни причины разбѣркованія, кои-то могатъ да
« ся покажатъ на орѣзонть-тъ. Това трѣба да прави всяка разумна
« политика, коя-то иска да превари оными слученія или въпроси, ко-
« и-то могатъ да размѣтатъ благочиніе-то, безъ кое-то не е възмо-
« жно да има ни миръ ни търговія. Истинни-ти дѣла иматъ потре-
« бѣ не отъ отложенія време, но отъ спокойствіе и тишинѣ.

« Едно такова предвидѣніе не е ни смущеніе ни дразненіе. Да
« ся грижи человекъ за рѣшеніе-то на въпросы-ты, то нече да
« каже че гы е сотворилъ; и да си отведе отъ тѣхъ очи-ты и
« вниманіе-то, съ това нема да ги уничтожи ни разрѣши.

« Впрочемъ развѣданіе-то на тѣя вѣпросы е влѣзло въ діяло-
« матическыя-тѣ нѣтъ, и ницо не позволява да сѣкамы че и влѣзва-
« ніе-то му отъ тоя нѣтъ неце да е полезно за утвѣрженіе-то на
« общія-тѣ мирѣ. »

Слѣдъ позы-ты тѣя обіясненія ни Французско-то Правителство
мы не щемъ да ся простирамы по-надълго за доказаніе че общія-
тѣ мирѣ нема да ся развали. Ще кажемъ само че, колко и да ся
виждатъ еше несогласни по между си Франція и Австрія, понеже
вообще сички-ти Европейскы силы ся държатъ ѣтко за трактаты-ты
и казватъ велегласно какъ не ще допуснѣтъ никакъ никому да сто-
ри нѣщо противу трактаты-ты, вѣрвамы че, ако речены-ты двѣ си-
лы не могатъ да ся споразумѣютъ и согласятъ самы, несумѣнно
и другы-ты щѣтъ да влѣзѣтъ по между умъ, или всяка особно или вси-
ты наедно въ конгресъ соединены, и щѣтъ да намѣрятъ средство
да ги спогодятъ и аремпратъ. Уже видѣхмы колко ся стараетъ за то-
ва Англія, като е нарочно проводила Лордъ Ковлея на Виеннѣ. Пру-
сейско-то правителство въ своѣж-тѣ окрѣжнѣ нотѣ отъ 12 Февру-
аріа (п. л.), за койж-то помянѣхмы и въ послѣднѣж-тѣ книжкѣ (1)
пише и то така: « Желаяще отъ сѣрдце да сохранимъ силѣж-тѣ на
« трактаты-ты и цѣлѣж-тѣ на днешно-то Европейско состояніе, за
« да бы си задѣржали и мирѣ-тѣ Европейскы, вси-ти наши стара-
« нія сѣ имали за предметъ да покажемъ на Виеннѣ, какъ-то и на
« Парисѣ, безмѣрны-ты бѣдствія които бы прѣзшли ако бы да ся
« скаратъ помежду си, и какъ-то на единж-тѣ странѣ, така и на
« другѣж-тѣ, сторихмы най-убѣдительно-ты представленія за да и-
« матъ мирѣ и умѣренность..... Ако бы, какъ-то ся види, да ся
« отворятъ иреговори за Италійскы-ты дѣла, мы, като не сме задѣлжени
« ни отъ самъ ни отъвѣдъ, ще найдемъ въ наше-то свободно по-
« ложеніе най-силно-то средство за да ги насторимъ да послушатъ
« совѣтъ-тѣ ны и да дадѣтъ вѣрѣ на думы-ты ны. Въ негѣ-то

---

(1) Виж. Ки. Брой 4. Лѣтоп. стр. 69.

« время мы ще спечелимъ и това че, ещше свободни въ отношеніе
« на сички-ты силы, и старающесе горячо за да съхранимъ миръ-
« ть и да спогодимъ ещшествующы-ты неспоразумѣнія, мы щемъ да
« ся намѣримъ съгласны съ Англійж и ще найдемъ въ наше-то съ
« неіж согласіе, какъ-то и въ содѣйствіе-то на Руссійж, кое-то ся
« трудимъ да получимъ, едно по-здрави поручителство че щемъ да
« получимъ онова що желасемъ. »

ТЪРГОВСЫЙ ДНЕВНИКЪ

Търговія-та ся е много смутила тукъ въ тыя послѣдни дни отъ едно удивително злодѣяніе на единъ тукашенъ търговецъ Гръкъ именовъ Костаки Петроковино. За да стане скоро богатъ той не намѣрилъ друго по-лесно средство, освенъ да прилага во едикъ *кумль* (точкж) на грошовы-ты шесаны съ число въ всякж *серіи*ж коя-то минувала презъ рѣкж-тж му. Така преправлялъ, на примѣръ едикъ дѣягова Занискж отъ 100,000 гроша на 1,000,000, когж-то послѣ продавалъ. Тыя серіи ся даватъ, какъ-то съкы знае, отъ Зари-ханж-тж, отъ Топ-ханж-тж, отъ Терсанж-тж и отъ Сераскер-Канжж срѣцо иманье кое-то тія царскы заведенія си купувать отъ търговцы-ты, и за улесненіе, кои-то ги зематъ, продаватъ ги другому съ сконто (сваляваніе) толкова на сто-тѣхъ. Търговія-та Петроковинова была да купува и да продава таквы-зи *серіи* и отъ малѣкъ служитель що бѣше въ л. 1851 на *Алишъ Одаж*, като ся залови за тж-зи търговіж, напрасно ся показа че ся обогатилъ така що ималъ хубавы коніе, домъ и магазы на Бююкь-дере и проч., и съкы ся чудилъ какъ спичелилъ той за скоро толко-зи пары. Отъ речены-ты Серіи нѣкои-си шесали, казвать, грошовы-ты само съ число., а нѣкои-си и числомъ и словомъ; по кой-то е видѣлъ серіиж знае че слова-та и писмата ѱ ся така завързани, що весма малко *Кятили* знаѣтъ да ги четжтъ. Отъ това ползующися Костаки Петроковино, правилъ си речены-ты *Калпузанлъжи* на дѣяго и на широко, догдѣ го най-сѣтнѣ угадили; по кога-то го потърсили, той преварилъ и ся скрилъ

на 22 Февруаріа. Като си рачю работа-та поизгяхъ ся отъ вредъ и отъ встатъ полиціѣ да го търсятъ, по за няколко время бы невъзможно да го намърить. Най-сетив на 3 сего Марта мѣсеца чрезъ единъ неговъ слугъ го намърихъ и уловиха на Керимид-махала скритъ въ една къщъ надъ таванъ-тъ, и го закарахъ вързанъ на занте-то гдѣ-то като го испигахъ добръ зауръха го, и го държатъ юще зауривъ. Той, за да го непознайтъ, былъ си обръснѣлъ брадъ-тъ и мустакы-ты. А въ испитанія-та си, видѣвъ че не ще може веке да брые работъ-тъ, исповѣдъль все, и какъ-то казвать направила му ся уже мазбата-та и ся проводила на *Ахъялѣ-Адліе*, гдѣ-то ще да му ся рѣши наказаніе-то. Какво-то слушама, дѣгъ-тъ му ще да възлазя най малко-то до 20 міліона гроша.

Покрай лоневыя-тъ той-зи търговецъ, утѣшително е да кажемъ че, слава Богу, малко сѣ такви-зи злодѣйцы по наши-ты страшы, и че на противъ има хора кои-то и само-то свое имѣніе жертвувать за добро-то на отечественныцы ты си. Такъвъ-зи родолюбивъ момъкъ ся показаль между Грецы-ты въ острова Мѣтилийъ, именовъ *Панаіотъ Вурракселі*, кой-то, като умираль преди несколько годины, оставиль една знаменитѣ часть отъ иманіе-то си на общество-то Митыліидско за да ся направи болницѣ. Тя болница уже хванѣла да ся прави, съ велико благодареніе на жители-ты, на едно много хубаво мѣсто Кожко быхмы ся зарадовали, ако быхмы имали поводъ да покажемъ тѣмъ а общеплезны благодаренія и унашнѣ-тъ Българ-кѣ народъ!

КНИЖЕВНИЙ ДНЕВНИКЪ.

Слѣдъ Г-нѣ Д. Цанково-то обіавленіе, за кое-то въ послѣднѣ-тъ Книжнѣ говорихмы, дойде ны на рѣцѣ и друго едно ОБЪАВЛЕНІЕ издадено и пратено отъ родолюбивѣйшаго Калоферца Г-на *Георгія Донцова Гърдовъ*, кой-то, какво-то самъ казва, заімавался въ Книгопродавство по цѣлѣ Българіѣ отъ десеть годины на самъ, и съвѣтъ що не печелилъ, [защо не остана да видѣме на голѣмы-гы разноскы что послѣдовали отъ принасяніе

нѣ книжн-ты отъ мѣсто на мѣсто, и зацо тыя му сл продавали отъ изда-
тели-ты на висока цѣнѣ та не оставало за него почти нищо,] обаче отъ
родолубіе побуждаемъ, не само нещялъ да ся остави отъ това общеполезно
занятіе, но по совѣтъ-тъ на пѣкой-си родолубцы отишълъ послѣдньо самоли-
чно на Букурещъ, и напечатилъ тамъ, на свое лждивеніе за да ги продава
послѣ съ долнѣ цѣнѣ, единъ Краткъ *Българскѣ Грамматикѣ* съставенъ
отъ *Теодора Т. Хрулева* за взаимны-ты училища, и единъ *Французско-
българскѣ Разговорѣ* написанъ отъ *Анастасія П. Гранитскаго*.

Но понеже отъ това напечатаніе оупъ надѣлжъ въ дългъ, примололъ ся
на пѣкой родолубны да му помогайтъ, като пріемать частъ отъ книжн-ты
му за бѣдны-ты дѣца что сл учать. И така обажда съ благодарности че
му помогали усердно единадесеть благородны лица за 318 книжки, и жела-
е като тѣхнн-ти благородны чувства да бы послужили за похвалентъ при-
мѣръ и на други богаты Господари, какъ-то въ наше-го отечество, тама и
и по други страны. А речеянн-ти му похвални помощници были тѣя:

Г-нъ Докторъ Г. Анасановичъ отъ Свищовъ,	Книж.	14
„ Стефанъ Х Пантеліевъ	„ „	50
„ Костаки Атанасовъ Липскантъ	„ „	50
„ Костаки Панагјотовъ	„ „	14
„ Георги Епитропъ Габровскій	„ „	50
„ Братія Гица Василиади	„ „	20
„ Христаки Х Лиловичъ отъ Сопотъ	„ „	20
„ Стефанъ Ивановичъ Панзаръ отъ Казимлжкъ	„ „	20
„ Костаки Русовичъ отъ Арбанаси	„ „	10
„ Иванчо Х Бакалоглу отъ Габрово	„ „	20
„ Констан. Чокантъ благород. Кавалеръ разныхъ ординовъ		50

Българскы-ты Книжицы немятъ освенъ да захватятъ Г-пу Гърдому за
неговы-ты жертвованія и трудовы; а на наши-ты имотны соотечественници
казватъ че все що бы и они пожертвовали за помощь и успѣхъ на Бълга-
рскѣ-тъ книжевность не може освенъ да привлече на нихъ общѣ-тъ похва-
лж и благодарность отъ сичкы-ты чувствителны соотечественници:

А понеже е слово-то ны за такыва любонородны спомоществователи,
драго е намъ що имамы да похвалимъ и единъ други нашъ соотечественни-
къ Г-нъ *Ненча Ст. Златаровъ* отъ Панагјорице, кой-то отъ любоотече-
ственнж ревность побуждаемъ принесе тѣя дин на *Българскѣ-тъ Книжн-
Книжениж* 10 Турскы лѣри за даръ на Панагјорско-то училище, кое-то и
ся занесъ въ каталогъ-тъ на *Основателны-тъ* ѣ членовы. Господъ да наг-
ради Г-на Ненча отъ едно-то Хлядъ, и да свѣсти и други-ты наши имот-
ны соотечественници да подражайтъ неговыя-тъ любонороднж и достопо-
хвалнж примѣръ.

Въ Цариградъ 14 Марта 1859

Сочинитель-тъ
Г. Кръстьевичъ